

Sárospataki
Ifjúsági Közlöny

Főszerkesztő : Újszászy Kálmán
Társzerkesztők : Béky Zoltán, Horkay László, Harsányi István
Felelős szerkesztő : Benke Kálmán

TARTALOM:

Dr. Kussbach Ferenc: A távozókhöz — *Képes Géza*: Tavaszi hangulat. (Vers) — *Rácz István*: Peri Szokratesz. — *Zsiros József*: A mi sírásónk. (Vers) — *Dr. Rácz Lajos*: Megnyitó beszéd. — *Mécs László*: Rózsaszínű hold (Vers.) — *Novák Sándor*: A modern lyra. — *Képes Géza*: A nagy Harangozóhoz. (Vers.) — *Gulyás József*: Adalékok. — *Dr. Gulyás József--H. Bathó János*: Nagyszalánczi várromok közt... (Irredenta dal.) — *Elekes György*: Vágy. Könny. Remény. Hit. — *Gulyás József*: Dal a dalról. — *Novák Sándor*: Emlékbeszéd Lévay József születésének százéves fordulóján. (Folyt. és vége.) — *Zsiros József*: Olyan vagy. (Vers) — *Magdus*: A bolha. — *Novák Sándor*: Petőfi Debrecenben. (Melodráma-szöveg) — *Györy K*: Diák-tűzoltók. — *Mauks László*: Tavaszi da!... (Vers.) — *Pálóczi Horváth György*: Emberkert. — *Elekes György*: Andrásnap i ólomöntés. (Vers) — *Senex*: Piros tintával... — *Radványi Sándor*: Jövünk felé... (Vers.) — *Dr. Panka Károly, Komáromi János*: Diákadomák. — Irodalom és kritika: Harsányi István és Gulyás József, Gonda Béla, Marton János és Harsányi István, Incze Gábor, Dr. Gesztelyi Nagy László, Huszár Károly műveinek és a Tenger c. folyóirat ismertetése. — Egyleti élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Megjelenik július és augusztus kivételével havonta egyszer.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Sárospatak. — Kollégium.

Előfizetés:
Félévre... 20.000 K.
Egy példány 4.000 K.

XLI. évfolyam.

Május—június hó.

1926.

---

40 év óta áll fenn
id. Szepessy István
sütődéje.

Sárospatak legrégebb, legked-
veltebb péküzlete.

Minden nap friss
péksütemények,
fehér és barna kenyerek.

Stendig S.

óras és ékszerész sárospataki üzlet.,
a legmegbízhatóbb bevásárlási forrás
— Zseb és ébresztő órák, arany,
ezüst és mindennemű ékszerek a leg-
nagyobb választékban kaphatók. Villany-
izzólámpa minden számban Tungsram
gyártmány, 16 000 K darabja. Poschal
körte kapható. Kerékpár és kerékpár al-
katrészek Zseblámpák és friss elemek.

Mielőtt férfi, fiu- és gyermekruha
szükségletét beszerezni óhajtaná,
saját érdekében, keresse fel a
Városház alatt lévő 28 éve fennálló

üzletemet

ahol szép és dus választékban jó
minőségű és izléses szabású ru-
hákat, legszolidabb árban szerez-
heti be. Tisztelettel:

Weinberger Sámuel.

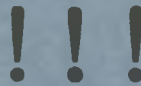
Kitüntetve Budapesten 1920-ban.

Koncz Ferenc

angol és francia cipész

S á r o s p a t a k,

Kossuth Lajos-ucca 29 ik szám.
(Ref. templomközzel szemben.)

Megrendelésre készít elsőrendű
férfi és női cipőket, csizmákat,
varrott és szegezett talppal a leg-
egyszerűbbtől a legfinomabb ki-
vítelig, melyekből állafidő raktára
is van csakis elsőrendű anyagból,
szolid árak mellett. Javítások gyor-
san és gondosan eszközölteinek.

Ifj. Szepessy István

CUKRÁSZDÁJA
SÁROSPATAK,
(a ref. főiskola mellett).

Vállal: lakodalmi-, alkalmi
torta és egyéb cukrász-
süteményeket.

Vidéki rendelések posta út-
ján rendelve is a legpon-
tosabban eszközölteinek.

Vidékiek találkozóhelye!

Sárospataki
Ifjusági Közlöny

XLI. évfolyam.

május—június hó.

1926.

Főszerkesztő :
Újszászy Kálmán

Társzerkesztők :
Béky Zoltán, Horkay László, Harsányi István

Felelős szerkesztő :
Benke Kálmán

Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában! Ámen.

A távozókhoz!

Fiúk, kik ezen iskolai év végeztével elhagyjátok a ti öreg, jó almamátereteket, fogadjátok e néhány szót örök utravalóul tőlem, a világháboru előtti idők volt pataki diákjától.

Véssétek jól emlékezetetekbe az alábbi sorokat, mert azokat egy veletek érző, de az élet viszontagságai és tapasztalatai által már meg-edződött szív és lélek intézi hozzátok.

Ti most életek egyik legfontosabb, mondhatni sorsdöntő fordulópontjához értetek.

A búcsúdal és kézszerítés, mellyel a főiskolától és egymástól elváltok, a boldog ifjuság legszebb időszakát zárja le mögöttetek, hogy megnyissa előttetek a jövő nagy küzdelmeinek és megpróbáltatásainak a sorozatát.

A mai történelmi időkben nagy feladatok várnak reátok. Akár folytatjátok tovább tanulmányaitokat, akár nem, egész férfiakként önállóan és öntudatosan kell ezentul sorsotokat irányitanotok.

Most fog majd alkalom kínálkozni arra, hogy kimutassátok: mennyire tudjátok hasznosítani azt a mérhetetlen sok erkölcsi és szellemi szépet s jót, amelyet éveken keresztül a főiskola sugárzott felétek!

Ezután fog kiderülni, hogy kiben fejlődtek a tanuló diák tulajdonságai értékes férfijellemmé s kivel szemben bizonyított hatástalannak minden tanári jóindulat és szigor!

Ne féljete! Azok a kincsek, melyeket a főiskola falain belül tanulmányaitok során összegyűjtöttetek s amelyekkel benneteket derék, lelkiismeretes, lelkes tanáraitok elhalmoztak, minden akadályon és küzdelmen könnyen át fognak segíteni titeket. Csak akarnotok kell felhasználni azokat!

A szorgalom, a tudás, a lelkiismeretesség, a hazaszeretet, a vallásosság, a nemes versengés oly erőt és hatalmat képviselnek, hogy mindenen keresztül utat törnek előre.

Törekedjete azért elszántan kitartani azon eszmék mellett, melyek iránt eddig oly hévvel lángolt ifjú szivetek! Ne engedjete magatokat semmiféle befolyás vagy csalóka látszat által eltántoritani, még ha áldozatot is kell hozni értük.

Számolnotok kell azzal is, hogy sok keserű csalódásban lesz részetek, azonban csüggednetek sohasem szabad! Idézzéte ilyenkor mindig lelki szemeitek elé élő és elhunyt nagyjainkat, akik szintén csak kálváriás megpróbáltatások után váltak tündöklő csillagokká.

Küzdjete a jóért, szépért és nemesért rettenthetetlenül, óvakodjatek a bűntől és a rúttól minden vonatkozásaikban!

Keresséte mindenütt a harmonikus együttműködést, igyekezzetek úgy az állam, mint a társadalom minél hasznosabb tényezőivé lenni, hogy méltó büszkeséggel kísérhessük — hozzátartozóitokkal együtt — mi a közös almamáter gyermekei is, a dicső és példás pályafutástokat.

Igy színes, tartalmas, lélekemelő életben lesz részetek s mentesültök az erkölcsi lezülléstől s ennek végtelen sok, szerencsétlen, romboló következményeitől.

Tegyete szent esküt arra, hogy nem nyugosztok bele hazánk mostani megcsonkított állapotába! Életcélotok vezérfonala legyen: az integer Nagymagyarország visszaszerzése!

Ugy ima, mint munka közben jusson eszetekbe, hogy: csonka Magyarország nem ország, egész Magyarország mennyország!

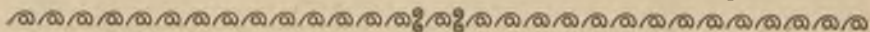
Szeresséte embertársaitokat a jövőben úgy, mint eddig egymást! Iparkodjatek segíteni a gyengén és elhagyotton, enyhítséte a szenvedők gyötrelmeit!

Tartsatek érintkezést úgy egymással, mint a főiskolával, nemkülönben annak volt diákjaival! Következeten igyekezzete ezt a kapcsolatot minél erősebbé és tettekben is megnyilvánulóan minél eredményesebbé tenni! Gondoljatek arra is, hogy a trianoni átkos békediktátum folytán a főiskola is megcsonkított, mert elvesztette híres jogakadémiáját. Az integritást itt is ki kell verekedni!

Őrizzétek meg kegyelettel a pataki emlékeiteket! Higgyétek el, hogy minél több év fogja barázdáival végigszántani most még sima homlokotokat s minél nagyobb térbeli távolság fog az ősi pataki diák-fészekből elválasztani, annál édesebb, vonzóbb lesz ezen emlékek minden mozaikja és varázsuk mindig derűs fényvel fogja beragyogni lelki világotok horizontját!

Isten veletek fiuk!

Dr. Kussbach Ferenc,
budapesti ügyvéd, volt pataki diák.

Tavaszi-hangulat.

Valami fáj . . . De hogy mi? Nem tudom!
Talán csak az, hogy itt, a kert-uton
Kékes lilába
Játszik az orgona virága.
S fejem felett, a barna lombok árnyán
Dalol . . . fütyül pinty . . . fülemile . . . sármány . . .
Talán csak az fáj,
Hogy mostan minden, minden, ébred,
Minden csupa szín . . . csupa báj . . . csupa Élet
S a napsugár halvány arcomra téved
A lombon át
S előnti rajta égő bitorát . . .
Vagy talán az, hogy a zöld uton
Virágszőnyeg van, merre elmegyek:
Maglehet.
Nem tudom.
De — hogy valami fáj: azt . . . azt tudom . . .

Képes Géza.
főgimn. VI. o. t.

ΠΕΡΙ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ.

Amikor elment mellette, Szokratesz megállt és hosszasan utána nézett. Jólesőn mosolygott, a szeme nagyot csillant és a hajdani szobrász szakértelmével követte ütemes lépteit. Aztán a fiú eltűnt a szeme elől, ő pedig megelégedetten bölintott és sarkonfordulva elballagott.

Másnap újra eszébe jutott, hogy látta. Visszaemlékezett karcsú, fiús alakjára, a szemöldökeire, egyenes és majdnem összeérő szemöldökeire, aztán arra a szép vonalra, a profiljára, ahogy a homlok egyenesen és mégis természetesen folytatódott az orr vonalán. Igen, ez furcsa, de szép volt; az a különös arcél sokáig az eszében járt, a nyakát is úgy előre nyújtotta, hogy megpróbálja utánozni a fiú fejtartását. Nem, mosolyognia kellett, ha rágondolt, olyan kedves és könnyed volt a megjelenése. Kicsit ritmizálva, táncolva járt, érzett rajta, hogy élvezzi a saját harmonikus, hullámzó mozdulatait, a vállai, a csipője ringatózását, dagadó játékát az izmoknak.

Jóval később történt, hogy az agorán megint találkozott vele. Kevesen jártak a piacon, egy-két alak lödörgött csupán, ő pedig egy oszlop árnyékában állt. Már messziről észrevette a fiút és örült neki, hogy jön. Arra tartott épp, ahol ő állt és tudta előre, hogy előtte fog elmenni. Ő maga úgy állt ott, mintha el volna merülve a gondolataiban, a kezét összekulcsolta a hátán, a fejét lehorgasztotta, aztán gesztikulálni kezdett, mintha vitakozna önmagával, csóválta a fejét és a homlokát sűrű ráncokba szedte. De nem gondolt semmire sem, a szeme sarkából a fiúra lesett és csak őt figyelte. A mozdulatai, az csak póz volt, egy kis színészkedés, szerette volna a fiú figyelmét felhívni magára, hangsúlyozni, hogy ő nem a piac ácsorgói közé tartozik. Szokratesz tudta, hogy a külseje kopott, semmitmondó, két bamba napszámos is ott dödögött körülötte és félt, hogy a fiú szeme közömbösen fog elsiklani rajta. Szerette volna, ha valaki odalép a fiú mögé, megérinti a vállát és a fülébe súgja:

— Nézd, az ott Szokratesz, a leghölcsőbb és legelmésőbb ember. Nézd, most is, hogy tüpreng magában, nézd meg jól, mert bizonyly különös és kiváló ember ő.

De a fiú csak ment tovább egykedvűen. Mikor épp szembe került Szokratesszel, nyugodt sötétkék szemét ráemelte, aztán egy kicsi, alig észrevehető gúnyos mosoly suhant el az ajkán. A ruháját egy öntudatlan mozdulattal szorosabbra vonta, vállának vigyázó, kitérő elhajlásával kikerülte Szokrateszt és pár lépéssel tovább befordult egy árnyékos, sötét uccába.

Szokratesz elszégyelte magát. Röstelkedve ballagott tovább, érezte, hogy itt némán, csöndesen farkasszemet néztek egymással a testi szépség és a szellem kiválósága, s ebből a rövid szembeállásból ő megalázva került ki.

Szégyelte magát Szokratesz, mert megszégyenítő volt, hogy ő a fiú rokonszenvéért nevetségesen alakoskodott. Ezzel a pózzal elárulta gőgös fensőbbiségét, megtagadta önmagát, mindenekfölé emelő kivált-

ságait. Oly nevetséges, fájón nevetséges volt, hogy ő, mérhetetlen gazdagságában, elkülönzött, egyedüljáró szuverénításában egy öngúnyoló külsőséggel próbált meg visszatérni a rendes, hétköznapi tömeghez.

És homályosan és keserűen érezte a belső szépségek örökös rejtve maradását, hogy egyéniségünket, lelkünk kincseit sohasem tárhatjuk fel mások előtt. Vajjon nem volt ő méltó a fiú bizalmára és csodálatára? De így csak irigykedve tudott gondolni a szellemi kiválóság féltestvéreire, a testi szépségre, mely kiváltság ugyan, de elismert, állandó és örökké győzhetetlen kincs. A világban a fizikai szép létjogosultsága erős és elterjedt, mert a szép látható, tehát érthető és érezhető fensőbbiség. De a szellem embere elszigetelt magányosságában, önmagának élő életében céltalan és értelmetlen lesz. Félve érezte a társtalanság hidegét, hogy jó a nyájban lenni, együtt a többivel, ahonnan ő örökre ki van zárva. Olyan oktalannak látszott egész különöc élete, az álmai, álmok közt járó önmaga és ime, ő is társ után nyújtotta ki kezét.

Épp úgy, mint azelőtt, Szokratesz később is sokat járt a déli és délutáni órákban az agorán. De ha a hús oszlopcsarnokok árnyékában pihent, a szeme gyakran suhant el arrafelé, ahonnan utóljára látta jönni a kölyköket. A vitatkozásba nem tudott többé elmerülni és ha néha mégis elragadta a beszéd heve, utána pillantásai hirtelen szertekutatták a teret, ijedősen, gyorsan, mert hátha most ment át a piacon ő, a szép.

Mert szerette volna látni kicsi barátját és a gondolatai sokszor kóvályogtak körülötte. És most még gyakrabban történt meg a kóborló, elmerengő Szokrateszszel, hogy egy kapu árnyában állva tépelődött órákhosszat. Furcsa kérdéseket vetett fel önmagának és választ talán hiába keresett. A szépségre gondolt, a két különböző kiváltság, a testi és szellemi felsőbbrendűség viszonyára. Mert miért van az, hogy aki szép, sohasem veti meg önmagát? Miért ad csak a szépség önbizalmat, gőgöt és büszkeséget sajátmagunk és mások felett? Ó boldogok, akik szépnek születtek, mert fájdalom nélküli az ő tökéletességük, mert társuk és tisztelőjük minden ember. Boldogok, mert adhatnak, anélkül, hogy szereztek volna, mert érthető és általános a szépség. Az istenek beszéde miért folyik nyugodtan és örömteljesen egy szép test formáiról, miért szenved és kinlódik a művész, miért bizonytalan, fájdalmak között születő az ő mondanivalója, holott az isten igéje derűsen van bezárva egy karcsú test idomaiba? Ó milyen boldogság lehet szépnek lenni, mikor büszkén és könnyen bírhatjuk a tökéletességet és szépségünk egyformán erős marad. Ha kiváltságaink és felsőbbségünk sohasem válhatnak szégyenné és piruló megaláztatássá, a szellemünk magas sziklájáról sohasem kell leszállani gúnyos sötétségek felé. Mért, hogy csak az, aki szép, örül önmaga is gazdagságának, miért keserű és érthetetlen a szellem alkotása önmaga előtt?

De hátha mégsem így van? Hiszen a szépséget sem érti mindenki, hányan tapossák sárba a szépség isteni voltát. A szépséget

tisztán és tökéletesen csak a filozófusok, a szépségnek emez igazi rajongói tudják élvezni; mindenki számára szól tehát a szépség? Hátha csak annyi a különbség és az előny a szépség és a szellem között, hogy az egyik minden mondanivalóját nyíltan és érthetően tárja fel; de csak a kiválasztottak értik meg a szépség beszédét? És vajjon érzi-e a szépség önmagát? Értékét hol találhatja meg, nemde nem, csak az értékelő lelkében? Mi a kapocs kettejük között, milyen viszonyban áll a szépség és szerelmese?

Sokat tépelődött Szokratesz és titokban folytonosan kereste a karcsú, kedves, kis fiút. Soha ennyit nem járt Szokratesz az uccán és a tereken, de a még maga előtt is titkolt reménység bolondos utakon úzte végig, mert hátha mégis feltűnne előtte a könnyedén lépő, kedves alak. Igen, vágyott arra, hogy valami kapcsolat legyen köztük. Szerette volna, ha a fiú bizalommal tenné kezét a karjára, szemében szeretet csillámlana fel és ragaszkodással hajolna hozzá. Vágyott arra, hogy valóságossá tegye azt a viszonyt, melynek létezését így is sejtette és érezte maguk között, a szép és a műértő viszonyát, ha ezt a szép szobrot a magáénak mondhatná és szeme örvendő tapogatással mindig végigsimogathatná ezeket a kényes formákat.

Sokat járt a gimnáziumokban, a tereken, felkereste a szentelt ligeteket, az ifjúság kedvenc játszóhelyeit; néha egy helyre oknélküli sietséggel ment, mert az volt a biztos érzése, hogy ott fogja találni őt. És tényleg találkozott harmadszor is.

Ezen a napon Szokratesz már kora délelőtt elment a Theseion melletti palaestrába. Az oszlopokkal körülvett nagy négyszögű udvarba még egész ferdén estek a napsugarak és a lazuros színekkel festett márványon friss, halványkék árnyékot vetett minden tárgy. A mozaikkal fődött falakat egyenletes távolságban ajtók szakították meg, melyek a fürdőkhöz vezettek, az oszlop folyosó sorján kényelmes kőpadok álltak, rajtuk egy-két ledobott ruhadarab, vagy pihenő fiúk.

Csak kevesen voltak benn; a levegő még friss és hűslehelletű, de a fiúk már mind ruha nélkül járkáltak. És alig ült le Szokratesz, rögtön észrevette, hogy kedvence is köztük van. Ő is teljesen meztelen volt és Szokratesz meglegedetten, gyönyörködve szemlélte. A pillantása elkísérte mindenhová; nyugodtan heverészett, hátát a kőpad lapjának támasztotta, s csak néha-néha mozdította meg a fejét, hogy a fiú után forduljon, vagy hogy meglegedetten bölintson egyet.

Most lehetett látni, hogy még egészen fiatal Bőrét a nap még alig barnította meg, valami nagyon szép, sima, ó elefántcsontra emlékeztető, sárgás árnyú tagjai voltak. A termete karcsú, fejletlen, olyan finom, fiús alakja volt, a karjai kedvesek, hajlékonyak. Még magán viselte azt a bizonytalan, gyermeki jelleget, azt a semleges, kezdő formát nő és férfi között. Az izmai vékonyak, hosszúkásak voltak, a bőr alól csak gyengén, kezdődően domborodtak ki, természetben csak hajlékonyság és fűrgeség volt, de erő még nem. Az egész teste

hosszú, keskeny sáv gyanánt hatott, combja, csipője lágyan, hízeglő vonalakban kúszott fölfelé, de az érett, tagolt izmok helyét csak óvatos, sejtő halmok rajzolták meg. A melle is olyan kisiújs volt, nem, a válla még nem szélesedett ki, de éppen ez, ez a még keskeny, szeliden domborodó mell adott valami különösen kedves formát a testének. A háta sima, még csak nagy felületekre tagozott, a lapockáit meleg vonalakba rejtette, sejtette a puha hús, olyan volt egészben véve, mint az ifjú Eros szobra Thespieaeben.

Eleinte csak ödöngött, lödörgött az udvaron. Látszott, hogy jólesett neki a meleg napfényen sütkérezni, fél karjával nekidült egy oszlopnak, ritmikus, szép tartással, úgy, hogy a csipő és a derék vonala kidomborodva még szebben mutatta lágy hajlásait. A szemöldökét egy kicsit összehúzza előreahajtott fejjel nézett szét, balkezét játszadozva himbálta, valami rengő lejtésű hexameter hullámaint rajzolgatva a levegőben.

Ől hat fiatal fiú tornázott messzebb a palaestra egyik szögletében. Az egyik odakiáltott neki, integetett, a nevét is mondta többször, hívón:

— Phaidros, hé Phaidros, Gryllos fia, Phaidros! hát nem halasz?

De ő csak a kezével legyintett elutasítólag.

Szokratesz odafigyelt. Szerette volna megtudni kedvesének a nevét, ennek a szőkefürtű, kecses kölyöknek, hogy a saját nevén babusgathassa magában. Phaidros, Phaidros, elismételte többször, Phaidros, igazán jól illik rá a név; Phaidros, szőke kicsiny Phaidros, szép vagy nagyon.

Kényelmesen, sokáig ült Szokratesz a faragott kőpadon, közbe-közbe furcsa gondolatok rajzódtak a fejében, de a szemét sohasem vette le a fiúról. Úgy érezte, mintá már régóta bizalmas jó barátok lennének, vagy mintha rokona volna a fiúnak, büszkeséggel tekintett rá és örült neki, hogy olyan szép. De akkor már egészen elmosolyodott, amikor a fiú járkálni kezdett. Egy két lépést tett, céltalanul, unatkozva, a fejét lelógatta a mellére, úgy, hogy mézszínű rendezetlen hajfűrtei puhán, árnyékosan a homlokára hullottak. Minden lépésnél ide oda biccent a fejével, lassan, vontatva lépegetett, keskeny, fejér lábfejét lassan mozdította, a járásnak minden mozdulatát elnyújtva, amikor a sarok lassan fölemelkedik, a térd már ott van a másik térd mellett, de a kecsesen hajló lábujjak még érintik a földet, aztán a testsúly átdül a szilárdan álló másik lábra, s a válltól le a térdig egy szép feszülő vonal szakad, előre lendül lassan a láb, a lábfej kinyúlik és puhán, finoman eléri az első ujj a földet. És most hátrakapta a fejét, a szája, meleg mosolyba játszott és vidáman csillogva tekintett oldalra, mintha valakinek szólt volna pillantása.

Szokratesz meglepégedetten hunyorgott, s a gondolatai játékos, játszó kérdései mind ott repkedtek, zizegtek Phaidros körül.

Ó Gryllos karcsú fia, magyarázat lesz-e nekem önmagadhoz? Mert magamat értem, értem a szerelmesek lelkét, de mi a szép?

Tudom jól, kedves Phaidros, hogy a szép csak egyes emberek

számára él, csak azok ismerhetik fel a földi szépet, kiknek lelke látta az igazit, a tökéletest és akiket folytonos, megnevezhetetlen sóvárgás gyötör egy bizonytalan, más világnak az emlékei után. A szépség rajongói zavartan, örvendezve állanak meg a szép ifjúi test előtt, homályosan érzik, hogy folytonos sóvárgásuk a teljesülés előtt van, a bennük élő vágy neve az ajtón kopogtat és talán ez a még soha ki nem mondott szó titkos, varázslatos erejű kulcs lesz a mindenség kapujához.

A szerelmes előtt a szépség mindennek kiteljesülése; a legtökéletesebb, benne látja az élet értelmét és rejtélyeit, saját lelkének élő kifejezését találja meg benne, de mi a szépség saját magának?

A szerető és a szeretett rokonok, az egyik lelkében él az isteni emlékezés, a másokban megjelenik maga az emlék. De melyik magasabbrendű? A szerető lelke kiválasztottan szép és nemes, de lelki gazdasága öntudatos, látja és ismeri magát. De vajjon az isteninek megvalósulása, vagy csak tükröképe a testi szépség? A szép test maga a cél, vagy csak út a cél felé? Mert annyi bizonyos, hogy a szépség is kiváltság, szépnek lenni annyi, mint különbnek lenni, de vajjon ez a szépség öntudatos-e?

A hagyományok csupán Narcissusról regélik, hogy benne megvolt a szépség és a szép iránti érzék is, hogy teljesen megérthesse önmagát. De Narcissus meghalt, kettős adományának a súlyát nem bírta elviselni és az istenek együtt sohasem adják a halandóknak a testi szépséget és a benne való igazi gyönyörködni tudást. A szépség öntudatlan marad, a testbe öltözött istenség nem látja önmagát. Öntudata a szerelmesben él, ketten alkotnak egy egészet. A lélek vonzódik a széphez, számára a szép szükséges és táplálék, a szép test pedig a tökéletes megértését találja szerelmesében.

Nem, de nem minden szép emberben él a hiúság, a megbámultatás vágya? Mert hiúnak lenni nem annyit jelent, hogy szépnek tartjuk magunkat, hanem bizonyosságát akarjuk látni annak, hogy szépek vagyunk. Szépségünk megértését akarjuk érezni, a szerelmes hízelkedő szavára vágyunk, hogy megmutassa előttünk a saját értékünket. A hiúság a szépség vágya öntudat után és a szeretett ugyazé lesz, aki a legjobban megérti?

— Phaidros, Phaidros! — kiabált egy izmos, szélestestű fiú a tornázók csoportjából, — hát mit állsz ott és mit renyhéskedsz? Gyere csak tornázni! — s a többiek is, négyen, vagy öten, akik csak most jöttek, hívón, csufondárosan integettek. — Hát te csak asszonyosan mélnázni tudsz? A férfiemberhez kemény küzdés illik, gyere csak hozzánk! Látod, Lykos milyen nehéz dolgokat végez? És szegény Archelos sem élő, sem holt, úgy ki van merülve. Képzeld csak, tízenöttször futotta körül a stadiont, hát te szép vitéz, megtudnád ezt tenni?

A szép fiú lassan, kényszeredetten ment a többi felé. Vonakodó léptein látszott, hogy nem szívesen enged nekik; az izzasztó küzdelem, a lihegés, a lüktető halántékot hozó kimerültség nem illett hozzá, nem, nem szerette. De ismerte a fiúkat, vad csúfolódó természetüket

és nem akart ellenkezni velük. Ez szokás és kötelességszerű volt, hogy mindenki tornázzon, a nőies lágyságot, a lány harmóniát lenézték a testben.

A többiek gúnyosan méregették végig Egy tömzsi, tagbaszakadt fekete fiú odament hozzá és szemtelenül tapogatta:

— No, nézzétek már, micsoda finom bőre van ennek! Látszik, hogy félti minden ökölviadaltól. Persze egy véres ütés tönkretenné ezt a habos, finom bőrt. Na, kis Phaidros, nem öklöznünk egyet? — és durva, bütykös öklét kérkedve mutogatta.

Phaidros kényelmetlenül húzódott el mellőle:

— Ne, ne. Hagyjatok fiúk, igazán, most én is épen tornázni akartam. Én . . . én, igazán, hol van egy diszkosz? Szeretnék diszkoszt vetni.

— Na, na, hagyd csak azt. Persze egy-két fordulás a diszkosszal, ez megint csak kibúvó lenne neked. Hát komolyan nem szeretsz tornázni? Gyere csak, megröpogtatlak egy kicsit. Na, birkózz, Phaidros, mert véged lesz.

A fekete fiú hirtelen átkapta a derekát és a következő pillanatban már a földön feküdték. Phaidros csak gyöngén, ügyetlenül védekezett.

— Na nézzétek, milyen engedelmes fiú Phaidros! Na ugye, mozdulni sem tudsz? Vigyázzatok, most mindjárt fölveszem

Egy-két ügyes, erőszakos fogással összepakkolta a fiút, úgy, hogy kellemetlen kényszerhelyzetében egy tagját sem mozdíthatta, aztán a karjai közé vette két kemény marka szilárdan kapcsolódott rá és úgy vitte egy két lépést fel-alá.

— Na, eresztelek már, eresztelek. De, ki látott ilyen gyöngének lenni? Hiszen félkézzel kicsavarom a karodat!

Megragadta a Phaidros egyik szép csuklóját és keményen hátracsavarta.

— Juj, Gorgias, fáj, eressz el, fáj, ha mondom!

— Na, látjátok, hogy jajgat. Hát athéni legény ez? És a kezén milyen piros lett a bőr, no, talán fáj a szorításom, he?

— Na, hagyd már, Gorgias, hát nem látod, hogy rögtön sir? Igazán nem érdemes hozzá se nyulni.

Phaidros szégyenülten, könnyes szemekkel vonúlt félre. Leült az oszlopok előtt egy kőpadra, de pár perc múlva elment a fürdő-medencékhez. Mikor visszajött, friss bőrén még üdén, nedvesen csillogott a víz, odament a ruháihoz és egy fehér gyolcs lepedővel átölelte magát. A hónalj alatt kétszer körülcsavarta, úgy, hogy a megnedvesedett lepel simán, simulván hullott le egész a lábfejig. Felül összetűzte egy fibulával és aztán újra leült egy padra, nem messze Szokratesztól. Mozdulatlanul, némán nézett maga elé, ujjai szórakozottan játszottak, doboltak a kőpárkányon, aztán árnyékos, sötétlila színű szeme lassan Szokratesz felé siklott s a bö'cs és a gyermek pillantása megértően, szeretettel találkozott.

Ugye kicsi Phaidros, mi mégis egytűvé tartozunk. És te sem vagy ebbe a világba való, a te kiváltságodat sem tűrik meg, mert értelem híján és durván élnek az emberek.

Mikor pedig kiléptek a palaestrából, Szokratesz bevárta a fiút. Kedves ajándékul hunyorgató, meglepő mondatokat szedett össze magában, furcsa, gyorsan cikázó gondolatokat, a szája ravaszúl mosolygott és elébe állt:

— Kicsi Phaidros, tudod e, merre van a zöldségpiac?

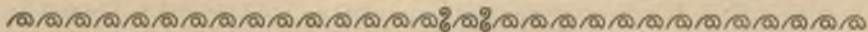
— Tudom; megmutassam talán?

— És tudod e, hol lehet megtanúlni a szépség szeretetét, ki mutatja meg neked a minden dologban rejtőzködő vidám istenséget? Tudod e, hogy hol kaphatod meg a legnagyobb és legtisztább örömet, a minden szépségben való örvendezni tudást? Mert ugye, ez fontosabb, mint az élelemszerzés?

Phaidros szerető szemmel, bizakodva tette kezét öreg barátja karjaira. Mellésimult és mosolyogva nézett fel rá:

— Gyerünk! Mert ugye, megtanítasz a legfőbb erényre: mindenütt meglátni és szeretni a szépet. És veled együtt én is mindig látni fogom a kedves Pánt.

Rácz István.

A mi sirásónk.

A hűtlenség, ez öreg sirásó
 Nap nap után munkába áll,
 Ész-bontó, csalfa muzsika-szóra
 Fel-felneszel, nevet és vár.

Minden embernél megáll egy percre,
 Szemébe néz s indul tovább,
 S bent a lelkekben akaratlanúl
 Megszületik egy titkos vágy.

Bú, gyötrellem, kín, nagy tragédiák
 Kís része az ember-élet;
 Bár harcol, teremt és előretör,
 Magával szemben elvérzett.

A hűtlenség ez örök sirásó
 Keresztezi élet-utunk,
 Mig a fejünket tagadón rázzuk,
 Sirgödrébe belebukunk.

Zsivos József

Megnyító beszéd

— A Sárospataki Ifj. Közlöny Irodalmi Délutánján, 1926 május 9.-én. —

Mélyen Tisztelt Közönség! Hölgyeim és Uraim!

A *Sárospataki Ifjúsági Közlöny* szerkesztősége és kiadóhivatala nevében — s kiadója, főiskolánk egész ifjúsága — mint e *Közlöny* egyik alapítója és szerkesztője, akit e szellemi kapocsnál fogva ma is magokhoz tartozónak, szellemi fejöknek tekintenek az irodalom és költészet ifjú munkásai, s aki viszont a 40—42 év távolából meghattott, de egyúttal büszke érzéssel tekintek vissza ifjúkorom e merész lépésére, mely engem az irodalom munkásául eljegyzett; — a *Spataki Ifj. Közlöny* nevében, mely a mai irodalmi délutánt rendezte, rendezte azért, hogy alkalmat adjon Sárospatak és vidéke nagyérdemű közönségének, hogy az elszakított Felvidék tüzes magyar érzéstől áthatott, magas szárnyalású s művészi előadású költőjét: főtiszt. *Mécs László* urat személyesen megismerhesse és hallhassa; az *Ifj. Közlöny* által képviselt ifjúság s a melynek az ifjúság legfontosabb alkotó eleme: a sárospataki főiskola nevében mély tisztelettel és szeretettel üdvözlöm e mai irodalmi ünnepélyen megjelent közönséget, üdvözlöm különösen a mi kedves vendégünket, főtiszt. *Mécs László* urat! Isten hozta főiskolánk körében!

A *Spataki Ifj. Közlöny* megindulásakor a M. Irod. Önképző-társulat közlönye volt s azután is, amikor már az egész ifjúság vette vállaira kiadásának gondját, azoknak az eszményeknek szolgálatában állott, amelyek ezt az 1832-ben Szemere Bertalantól alapított s Erdélyi János, Tompa Mihály, Warga János, Kazinczy Gábor, Tóth Ede, Pósa Lajos és Szabó Endre neveivel ékeskedő ifjúsági egyesületet áthattották. Ez az ifj. egyesület 1832-ben alakult, de az eszme, melynek munkásságát szentelte, hol homályosabban, hol világosabban, hol ösztönszerűbben, hol tudatosabban már régen, egy félszázad óta ott él a pataki ifjúság lelkében. Mióta az egykori pataki diák: Bessenyey György 1772-ben kiadta *Agis* c. tragédiáját s ezzel megindította a magyar irodalom és magyar nemzeti szellem újjászületését; mióta 1773-ban Mészáros Ignác *Kártigámja*, az első magyar regény Patakra érkezett s azt itt a kollégium egy-egy szobájában összegyülekező diákok felolvasták; mióta 1775-ben *Magyar geografiájával*, 1776-ban Bessenyey egy német elbeszélésének fordításával, 1779-ben pedig Baróti Szabó Dávidhoz írt magyar verseivel egyik diáktársuk: Kazinczy Ferenc itt szemeik előtt íróvá lett és Szilágyi Sámuel superintendenstől, a *Henriás*

magyar fordítójától, Bessenyeytől és B. Szabó Dávidtól e műveiért buzdítást és avatást kapott az írói pályára; mióta II. József császár germanizáló rendeletei fölébresztették a magyar nemzetet hosszú szunynyadásából s mióta a magyar koronának Bécsből való visszahozatalával újra megszólaltak az eldugott tárogatók és az idegen cifra ruhák elvetésével újra divatba jött a magyar viselet; mióta az 1790—91. országgyűlés helyreállította a magyar alkotmányt, — azóta itt, a sá-pataki főiskolában ellenállhatatlanul lobogott a magyar nyelv és magyar irodalom szeretete, a nemzeti érzés ápolása. Az újabb tantervek egyre nagyobb tért engednek főiskolánkban a magyar nyelvnek, egyre jobban kiszorítják a latin nyelvet eddigi uralkodó állásából — s ezt a nemzeti szellemet a XIX. század első évtizedeiben hazánkra nehezedő abszolutisztikus kormányrendszer sem tudta elfojtani, nem, mert ébren tartotta azt az egyre erőteljesebben kibontakozó irodalom, ébren tartották azt Csokonainak, az 1796—97. iskolai évbéli pataki jurátusnak, továbbá Berzsenyinek és Kisfaludynak költeményei, de különösen ébren tartotta az irodalom széphalmi vezérének, Kazinczynak befolyása, akivel a főiskola tanárai közül Vályi Nagy Ferenc, Sipos Pál, Kézy Mózes és Majoros András szoros összeköttetésben állottak s aki itt az évváró vizsgálatokon többször megjelenve, ifjúságunkra ez irányban kiválóan lelkesítő hatást gyakorolt. E hatást mutatja a pataki ifjúságtól 1813-ban *Poéta Gyűjtemény* cím alatt kiadott két kötet költemény. Fokozta e hatást Majoros András professzor azon nemes elhatározása, hogy 1829-től fogva akadémiákon magyar irodalomtörténeti előadásokat kezdett tartani. Vajjon lehet-e csodálni, hogy előadásaival, valamint személyes ráhatásával számos ifjában lánggra lobbantotta az írói és költői hajlandóságot, képességet s egyebek közt Erdélyi János is — saját vallomása szerint — neki köszönheti, hogy íróvá és költővé lett!

Ily előzmények után alapították meg a magyar nemzeti műveltség erősítésére és fejlesztésére 1832 márc. 22.-én az esküdt-diákok az ifj. könyvtárt és olvasóegyletet (esküdt-diákok könyvtára), két hónap múlva, május 22.-én pedig most már az összes diákok, a *sárospataki ifj. egyesületet*, amely nevét 1843-ban *szépműegyletre*, 1855-ben *önképzőtársúlatra*, 1868-ban *M. Irod. Önképzőtársúlatra* változtatta, amely csak az 1918 őszén bekövetkezett összeomlás és megfogyatkozott létszám óta szünetel, s amely 86 éves fennállása alatt annyi derék, hevülő ifjú keblében keltette föl az írói és költői hajlandóságot, amit az általa öt ízben (1834, 1837, 1863, 1866, 1882) kiadott *Évkönyv* is bizonyít.

Nem véletlen az, m. t. Közönség! hogy főiskolánkban 150 év óta mindig olyan erősen élt a magyar irodalom és költészet szerepe s mindig oly magas lánggal lobogott fel a hazafias érzés. Az a föld, amely a Rákócziak szellemének letéteményese, a kurucmozgalmak középpontja vagy Petőfi kifejezése szerint „a magyar forradalmak oroszlanbarlangja volt, ahol a szabadság oroszlanai tanyáztak“, ha résztvett is a szatmári béke után ránk következett általános nemzeti elernyedésben, de viszont a legelső volt, amely a hat évtizedes álmodásból kidörzsölve talpra ugrott s újra a magyar nyelv, magyar szellem, magyar izlés, magyar műveltség megerősítésében és kifejtésében kereste és találta nemzeti létünk, nemzeti fennmaradásunk legszilárdabb alapját.

Nem csoda tehát, m. t. Közönség! ha a mi ifjúságunk, amelyet ilyen érzések hevítenek, ma is ösztönszerűleg érzi, hogy amint már három ízben, t. i. Maria Terézia alatt 1772-ben, I. Ferenc alatt a XIX. század első évtizedeiben és végül a Bach-korszak alatt, a magyar irodalom, a magyar költészet volt az elsorvasztó kormányzati nyomással szemben a magyar nemzeti érzés őrtállója, a magyar nemzet megmentője, — ma is csak ezek ápolásában, erőteljes kifejtésében látja a magyar nemzeti szellem erősítésének és majdani diadalának legszilárdabb fundamentumát. Ez az ösztönszerű, de szilárd meggyőződés indította ifjúságunkat, ifjúságunk vezetőségét arra, hogy az elszakított felvidéki országrészek leghatalmasabb költői egyéniségét: főtiszt. Mécs László urat a közöttünk való megjelenésre s néhány költeményének bemutatására fölkérje, fölkérje abban a reményben, hogy a nagy magyar éjszakában a költő, a próféta lelkéből kiáradó lángsugarak világítása mellett, hittől, reménytől és bizalomtól áradó szívünk egy kicsi pillantást vethessen a jövőnek most még elzárt, de okvetlen megnyilandó kapuja felé — és abban a reményben, hogy a mi magasra lángoló hitünk, lelkesedésünk egy sugarát ő is lelkébe zárva, magával vihesse és rabmagyar testvéreink szívébe a költészet nyelvén és kifejezési módjával átáraszthassa!

Mindezekből kitetszik, m. t. Közönség! hogy a költészet ma nem csupán *aestheticum* (a szép és fenkölt érzések virágos nyelven való kifejezése), nem is csupán *philosophicum* (a jó és igaz eszményeiről, az életről és világról való felfogásunk költői kifejezése), hanem *politicum* vagyis közügy, ezeréves jogunk és igazságunk győzelemre vitelének, a magyar haza megmentésének, megtartásának, a jövő felszabadulás kivívásának egyik leghathatósabb eszköze. A költőnek ma ugyanaz a magasztos hivatása van, mint volt az előbb

említett három korszakban; Mécs László az elszakított Felvidéken, Végvári az elszakított Erdélyben ma ugyanazt a magasztos hivatást teljesíti, amelyet teljesített Vörösmarty, mikor az *Élő szobort* írta, teljesített Tompa, mikor hazafiás ódáival lelket öntött csüggedő nemzetébe, szárnyakat adott a honfűi reménységeknek.

E magasztos hivatásnak az egész magyar hazában köztisztelettel övezett képviselőjét, e prófétai hivatás igazi fölkenntjét: főtiszt. Mécs László urat főiskolánk kebelében még egyszer mély tisztelettel üdvözlöm, s midőn mai Irodalmi Délutánunkat megnyítom, fölkérem őt, legyen kegyes ifjúságunkat, főiskolánkat és egész közönségűt ket költeményeinek bemutatásával megtisztelni.

Dr. Rác Lajos.

~~~~~

Rózsaszínü hold.

— Írta és az *Ifjúsági Közlöny* 1926 május 6-i matinéján szavalta Mécs László. —

*Nem kell ma autó, villanyos, vonat,
karon fogom az én barátomat,
gyalog megyünk,
mélyen, be a berlini éjszakába,
német kövön döng magyar vándor lába.*

*A külvárosban megritkúlt a nép,
egy pár előttünk karonfogva lép,
egy szobalány
talán, ki megszökött pár pillanatra
s egy jassz; az éj két elrajzolt alakja.*

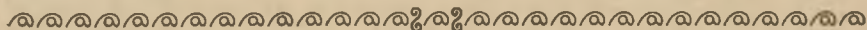
*Szívük virágzik csudagazdagon,
a nő léggömböt tart egy madzagon,
vidáman leng,
mint aki nagy tavaszok titkát hordja
s mint szerelemnek rózsaszínü holdja.*

*A férfi sugdos, a nő kacarász
s úgy megrázza a csók s a kacagás,
hogy táncot jár
fejük felett a rózsaszínü hold is
s oly vig e kép, nevetne tán a hold is.*

*Oly vig s oly torz e hold s e két szegény
s Berlin uccán két öreg legény
nagyot nevet,
ne kelljen sírni az örök nagy témán :
e hold is elszáll, vagy elpattan némán . . .*

*Óh régi, régi rózsaszínű hold !
Ugye mienk is ilyen színű volt ?
Diákkorunk
dalosszigetjén néha jölvilágol,
ha álmodunk a régi jó világról . . .*

*Az éjszakában baktatunk tovább
s azon töprengünk, ki az ostobább,
mi ketten-e,
kik rongyolt kedvünk kacagással hordjuk,
vagy ők s az ő kis rózsaszínű holdjuk . . .*

A modern lyra.

Egy keleti bölcs azt mondotta : „A jótékonytságot ne magyarázd, hanem gyakorold.“ Ez az intés jut eszembe, midőn a modern lyráról óhajtok vázlatosan, telegráf-stilusban beszélni. Mi szükség van most hideg boncolgatásokra, amikor gyönyörű versekben oly ragyogóan illusztris vezető karján sétálhatunk a modern lyra virágos kertjében. De hát valójában van modern lyra? Vagy csak újabb irodalomtörténeti skatulyázást találtunk ki, új elnevezést a régi formára? Avagy csakugyan a modern lyra tagadóinak van igazuk, akik szerint csak nagy költők és kis költők vannak? A nagyok persze azok, akik már meghaltak, mert kivált minálunk, magyaroknál, csak a sirfeliratok tudnak dicsérni. Azonban az emberi szív örökéletű, az emberi elme is mindig ugyanazon szárnyakon repül, vannak örökkévaló motívumok, amelyek az Éden kapujában is ugyanazok voltak s az utolsó eszkimó jégbarlangjában is ugyanazok maradnak. De hiszen akkor csak örökké ismétlődések azok, amiket hozsánnával ujdonságnak nevezünk. Szerencsére az állandóságban is van változandóság s az örök-ember melódiáját mily gazdag változatú harmóniák futkossák körül, csak mesternek kell lenni, aki e millió húrú zongora elé le mer ülni. Letagadhatatlan, hogy az állandó „emberi“ mellett különbségek vannak az egyes korok között. A költői hivatás röviden kifejezve nem más, mint e kettő összekapcsolása : az örök emberi és a korok lelke. Ha Homeros a XX. században írná époszait, egészen mások lennének azok. Petőfi költészete nem könnyen avuló, talán ezredév sem her-

vasztja el, de a mai ember szerelme, — hogy csak ezt a banális példát mondjam, — sok tekintetben más, mint az övé. Hová lett azóta a XIX. század nagy szabadságharcainak gyönyörű optimizmusa? Hová tűnt el bizalmunk a köztársaságban, a népfenségben, a kormányformák üdvözítő voltában? Mintha az egyenlőség lobogója is megkopott volna. A Petőfi korának világmegváltó fogalmai megtették minden emberi nézet kényszerű és szomorú fejlődését: jelszavakká változtak. A XIX. század tettekreász, magabízó, nagy lendülésekre képes, május-természetű ifjú lelke a mi korunkban talán már a szeptember havát éli, amelynek napfénye nem oly vérpezsdítő, nem oly mámorító, talán nem is annyira hangulatos, vagy legalább is más hangulatú, több benne a szomorkás mosoly, nincs virágnýtő kacaja, inkább testvére a könnynek. Végig-végig borzong rajta a közeledő tél nagy intelme, a lehullandó levelek elábrándító parfümjé, az elmulás meg-megcsukló zokogása. A május orgona-gallyas „te deum laudamus“, a szeptember az őszi szél gyásziduló zenéje, röviden szólva: a XX. század fájdalmasan differenciált lelke. Meglepte e lelket a kétely zuzmarája, eszményei 50 százalékos rokkantakká váltak, a fogalmak kissé összezavarodtak, ha nem hisz is oly dogmatikusan, mint a XIX. század költészete, de talán még finomabb érzéke van a sejtelmes, a misztikus iránt, levegője legtöbbször az öntudat alatti lélekgazdagság fölfedezetlen vadona, amelyet nem annyira megértetni, mint inkább megéreztetni kíván. E célhoz képest a modern költészetnek sok tekintetben a nyelvet is újjá kellett teremtenie, illetőleg magának megfelelő nyelvet kellett alkotnia, amelyben a szók nem annyira az értelem jelentései, mint hangulatok megéreztetői, vagy legalább is nehezebben fölfedezhető vonatkozások szimbólumai. Ez a költészet nem is beszélhet más nyelven, mint szimbólikus nyelven, de minthogy a jelvény egyéni magyarázat szerint változhatik s a szók által felkeltött hangulat aszerint, hogy kinek milyen asszociációja kapcsolódik hozzá, nagyon különböző lehet, ezért a legtöbb modern költő első olvasásra idegenszerűnek tűnik fel, de épen ezért sohasem volt ilyen parancsoló szükség az egyéni látás, az egyéniségnek mindenek fölött való joga. Ha a modern költőt — fáradtságosan bár, meghódítjuk, azaz, ha látásunkat az övéhez idomítjuk, a világnak idáig sok ismeretlen szépsége föltárulhat előttünk, pedig az emberi élet, a legegyszerűbb emberé is, a legtitkosabb mivoltában, legalább is fele-tőrekvéseiben nem egyéb, mint örök szomjúság a szépségek után. Hiszen ez a morál, az áhítat, a nyugtalanság a jobb iránt, a megnyugvás a létezőkben, ez az örökös előre törekvés izgalma, a megérkezés ujjongása, vagy a „másként nem lehet“ bölcs belegyógyulása.

A modern költészet, igen tisztelt közönség, nagyon sokszor „nem“-et mond a régi költészetnek. Ilyen könnyen szembeötlő „nem“ például, hogy az újabb költészet nem mindenki számára ír, csak azokat kívánja magához ölelni, akik ő hozzá alakulni bírnak. Ez ugyan belső ellenmondás, kivált a modern költészet szociálisabb gondolkodása szempontjából, az értelem arisztokratizmusa, amely

kizárja a gyengébbeket, vagy legalább a másként gondolkodókat, de hát ki merné mondani, hogy a modern költészet már teljesen kialakult, hogy már egészen megtalálta önmagát, mondanivalóit és formáit egyaránt. Talán a tehetség-Keresztelő Jánosok után föltétlenül előállnak a lángész-Krisztusok, akik egyszerre tudnak az egyénhez és tömeghez szólni, az értelmet és a szívet kifejezni, a tudatalait névtelen mámorba ringatni ugyanakkor, amikor a legmagasabb eszmék havas csúcsaira visznek föl bennünket s egyuttal a forrongó formák jass band-jét a világmisztériumok metafizikai zenéjévé finomítják. Mindenesetre nagyot kell még a költészetnek fejlődni odáig — de nemcsak a költőknek, hanem a közönségnek is.

Az új költészet hívei azonban napról-napra sokasodnak. Mert azt hozta a világnak, amire legjobban sóvárgott: elgondolkodtató tartalmat, átfogó látást, mely egymástól távoleső dolgokat szívárvány-ívelésű szimbólumokba foglal egybe s ezek rákényszerítik az olvasót, hogy a szerzővel együtt gazdag élményt éljen át. Aki az új költészet emez összesűrített stílusát megszokja, a régi verseket, a legnagyobbak kivételével, szimplának, sekélyesnek fogja érezni s emlékezetéből hamar elillan a szürke rigmusok könnyű zenéje. A modern lyrikusok nagyon is lelkükbe vették Goethe tanítását, hogy a költészet annyi, mint kép, epigonjaik vissza is élnek vele s oly túlozva halmozzák, hogy a szépség harmónikus formái helyett valóságos barokk-költészetet építenek, tele cirádákkal, groteszk vonalak összekuszáltságával és stilizált érzések ragyavert arcú fintoraival. De már egyeseknél gyönyörűen kialakul a templom-homlokzat klasszikus aránya, karcsú oszlopok magasra csattanása. E költészet helyes megértői nem hivalkodnak azzal, hogy a multnak most már csak muzeumba való romjai vannak, a görög stílus és a gótika szépségei örökké megmaradnak, de szabad legyen a XX század nyugtalan szellemének is kifejezést találni. Tele van e lélek ellenmondásokkal, hite megingott, de könyörög a hinni tudásért, szereti a népet, de eltaszítja magától a tömeget, átborúl rajta a szociális Részvét minden szenvedés iránt, de könyörtelenül akarja áttobzódni az élet minden gyönyörét, fehangzik benne az egyéni életsíratások mellett az emberi Végzet komor requieme, amelyet haragos mélységgel feketére fest át a Nyomor és Fájdalom tompa gordonka-szava. Az az ijesztő kérdés, amely a XVIII. század szkepticizmusán át a XIX. századon is keresztül jajdult: a „honnan, hová“ kérdése. az egyéni halhatatlanság ügye a modern költészetben holtpontra jutott, sokkal inkább nyugtalanítja az egyetemes élet, az öntudatlan borzadályos Rendje.

Az emberi tekintetet nem fölfelé, hanem vízszintes irányban igazítja, a társadalom síkjának szociális ellentéteit, szívfacsaró igazságtalanságait mutogatja s felgőzölögnek előttünk a civilizáció rothadásai, mialatt settenkedő forradalmak földalatti moraja hullámszik el hozzánk. Érzékei nemcsak a fül és szem, mint a régi költészeté, hanem a nyelv, az orr, az ember egész idegrendszere; az érzékszervek adatai nemcsak támogatják egymást, de át is lépnek egymás körébe és színharmóniákról, finyes hangokról s illatos izekről tud beszélni.

Lakomáján pikánsabbak az ételek, ragyogóbbak a felköszöntők és zuhatagos tust zendít rá az egész idegrendszer orgiája. Igaz, hogy kivált a túlzóknál, gyakran következik rá a másnapos hangulat fejtörése. Pogány istentisztelet ez gyakran, a test kultuszával, az idegek szenzációival. Szerelme nem oltári lámpa, inkább a két nem őseredetű viaskodása, melyet ismeretlen parancsok parancsolnak.

Van valami e költészet ritmusában a gépek kegyetlen katozásából, a „sietni sietni ruszaj” könyörtelen rohanásából. Világítása nem a munkás napvilág nyugodt derűje, mondanivalóit éjszakai városégek vörpiros fényével locsolja végig. A faluval szemben előnyt ad a nagyvárosi életnek s a Bábelek izgalmas lelkiségét, élet-örömet, túlerős érzékiségét akarja kifejezni. S ezt talán legjobban is tudja, de a Természet néma arcán is halálos vonaglásokat fedez föl. Tárnya elsősorban a költő lelke, amelyet fölfedezni, megérteni óhajt. Ennek a zongorának a hurozata igen gazdag, a komor kérdések kontra cé hangjai mellett a legfinomabb sejtelmek üveg-csengetyű játékait is megszólaltatja. Csak egy húr hiányzik belőle teljesen, a kedélynek, a humornak a hangja. Vagy ebben is az élet a hibás? Az egyre könyörtelenebbé váló élethajszka, mely a mosolyokat és kacajokat a gépek öntudatlanságával metéli össze.

Sokan már a költészet végelgyengüléséről, haláláról beszéltek, amidőn a mult század közepén a francia irodalomban új hangok ébredtek, amelyek a modern étellel az egész világon keresztül rezdültek s a század végén hozzánk is elértek s egy nagy, általános emberszeretetté kezdenek kiteljesedni. A praerafaelitak, esztéták, parnassziánok, l'art pour l'art ok, impresszionisták és stb. izmusok másutt már futurizmussá, a tébolyodottak dadogásává züllöttek, nálunk a vers, kevés tehetségtelen túlzót leszámítva, az igaz költészet hangján kezd szólni. Korán volt tehát a költészet haláláról beszélni. Amíg az emberek szeretni és meghalni fognak, a költészet mindaddig élni fog. Mert az Élet egy konok kis gyermek, aki elszökött az ismeretlen otthonból kis játékait lejátszani, de komoly, bús nénye: a Halál utána megy, kézen fogja s visszavezeti az ismeretlen otthonba, a minden művészetek által sóvárgott s mindig kifejezni próbált örökkévalóságba.

Novák Sándor.

A nagy Harangozóhoz.

„Kongattad piros harangod . . .”

Én hallottam kongani :
felszakadt az ércöbölből lelket rázó hangok árja,
s mint a ciklon, hömpölyögve szállt . . . repült a légen át,
majd az égbe felcsapott, mint áldozat-tűz tiszta lángja . . .

Zúgva bongott kis harangod . . . Én láttam, mint kongatod ! . . .

Álltál, mint egy Ősapostol, mint egy túlvilági Mester
s ércharangod idegszála rezgett — rángott két kezében . . .
szórtad szét a szent igéket, szived, lelked drága magvát
s csengett-bongott kis harangod, új Lélektől ihletetten . .

Felszakadt az ércöbölből s szállt . . . repült a hangok árja,
szállt a légen, át az égen vágató viharra válva
s szállt az ércből Bánat . . . Jószág . . . Tündérvágyak . . . Álmod Álma . . .
s árva szívem . . . árva lelkem felzokogott rezonálva . . .

Zúgva kongott kis harangod . . . Én hallottam bongani . . .

És vágyaim — és álmaim . . . lenn, bús szívem vak börtönébe’
felneszeltek . . . felriadtak vasbilincsök szertetépe
s úgy repültek szárnyra kelve . . . szálltak . . . szálltak . . . fel az égbe
és szívem, mely nem harang, nem: csak egy árva, bús legényke :
rengett-rángott, mint a tenger, melyen zúg a vészek vésze . . .

Csengve bongott ércharangod . . . Én hallottam hangzani,
— szenvedő magyar szívünknek ideszakadt egy darabját —
s most is kísért még fülembé, mint éjen a „hallali”
s látom . . . látom . . . egyre látom termetednek ércalakját,
mely, miként egy Ősapostol szórja szét a szent Igéket
s árva szívem — bús legényke — ezt a kis dalt zengi Néked . . .

... Mert hallotta zúgni-búgni bús szívednek ércharangját . . .

Képes Géza
főgimn. VI. o. t.

Adalékok.

1. Egy adat Petőfi színészkedéséhez.

A Debreceni Ujság 1910. jul. 31-i 161. számában Szatay Ferenc tollából egy cikk jelent meg „Hetvenöt éve a Nánássy-színkör megnyitásának” címmel, amelyben Arany János 22 debreceni fellépte van felsorolva s Petőfiről egy érdekes adat olvasható, mely szerint: *1844 január 15-én* a „Velencei kalmár”-ban lépett fel. „Marocói herceg... Petőfi-úr.” Így áll a színlapon. Egy jegyzetben pedig ez olvasható: „Petőfi úr, színészpályára menendő ifjú a jelelt szerepelt próbatételül választván — a' t. cz. közönség kegyes részvétele ajánlja magát.” Ferenczy Zoltán Petőfi életrajza szerint (I. 326) a marocói herceg szerepében való fellépte okt. 7-re esett, a 321. lap adata szerint is okt. elejére esnék, a 334. lap szerint az 1843/44-i kemény télen szenvedett betegségéből való felépülése után egyszer sem lépett fel Debrecenben, holott ez az adat (ha tényleg helyes a dátum) ellenkezőt állít. A cikknek Aranyra vonatkozó állításai pontról-pontra megegyeznek a Budap. Szemle 1888. évf. adataival. Petőfi az Uti levelekben 1847 máj. 14-ről „harmadfélvcre” emlékszik vissza.

A Debreceni Ujság ez adata erősíti Bayernek a Shakespeare-Tár 1911. IV. 236. lapján közzétett színlapja helyességét, hogy t. i. nem 1843. okt. 7-én, hanem 1844 jan. 15-én lépett fel Petőfi Debrecenben, de Petőfi saját feljegyzése is bizonyítja ez adat helyességét. Nevezetesen Uti leveleiben 1847 május 14-ről keelve azt írja, hogy debreceni fellépésére senki sem ügyelt. S harmadfélvvel utóbb lelkesedve köszöntötte az egész színház őt: Éljen Petőfi Sándor! „Talán, gondolja, ha harmaászor lépek e színházba évek mulva, ismét nem vesznek észre, mint nem vettek észre először.” Ha most visszakeresünk e jelenetre, akkor rájövünk, hogy ez éljenző fogadás 1846 nov. 15-ike s 20-ika között történt¹ (a Pesti Hirlap nov. 27-iki száma tudósít róla). Ettől visszszámítva két és fél évet 1844 május 15. jönne ki. Ez ugyan később van 1844 jan. 15-nél, de még később 1843 okt. 7-nél. Egy kis elszámítás lehet Petőfi emlékezetében, de ha 1843 okt. 7-én lépett volna fel Debrecenben, akkor 3 évet mondott volna harmadfélv helyett.

Ha meggondoljuk, hogy a Debr. Ujság e cikke 1910-ben jelent meg, a Bayer közleménye pedig 1911-ben, akkor azt kell mondanunk, hogy a Bayer közleménye erősítette ennek a hitelességét. Azonban egymástól függetlenül jelenvén meg, a különböző adatok alapján bizonyossá teszik, hogy 1844 jan. 15-ikén lépett fel Petőfi Debrecenben. A vidéki kis lapokban is, ime, sok fontos közlemény jelenhetik meg, melyeket a tudomány később igazol.

¹ Ferenczy: P. élete II. 27. 1.

2. „A pusztai találkozás.“

Ismeretes, hogy Petőfi a „Pusztai találkozás“ c. költeményét 1845 ben írta. A költemény ma úgy végződik, hogy a haramia megsarkantyúzza lovát s elvágat. Meg sem állott, amíg este nem lett. Emődy László törvényszéki tanácselnök emlékezete szerint atyja, Emődy Dániel, pataki jogtanár, aki Petőfinek jóbarátja volt, többször említette, hogy a költemény eredetileg 10—12 sorral tovább terjedt: a betyár egy csárdába ért s mulatni kezdett bánatában. Sőt a kitűnő emlékező tehetségű jogtanár még későbbi években is el tudta mondani ezt a 12 sort. Kár, hogy nem jegyezte fel, most már igen bajos nyomára jönni e hiányzó résznek.¹

3. A „Kakambukihorniforgyeminomen.“

Feledhetetlen Jókaink egyik regényében, az És mégis mozog a föld címűben (1872), említi a fenti című szindarabot. Kis diák korunkban de sokat is mulattunk rajta! Alig volt köztünk olyan, aki meg ne tanulta volna e kimondhatatlan nevét. Pedig e furcsa című szindarab megvolt s játszották a magyar szinpadon. Az 1829-i Játékszini zsebkönyv szerint e 3 felvonásos vígjátékot eljátszották Sopronban s róla olvashatni a Vály Béla Magyar színészet történetében is. (1887, 444.): izléstelen fordító által jutott hozzánk, mint az Árkonbokrónrézkarikán pergő forgó tündérvárda tündérkirályfia c. bohózat is.

4. Egy könyv Mátyás könyvtárából.

Császári Pál a Mátyás könyvei közül sokat megtalált Wolfenbüttelben. Köztük Cortesius deák verseit, melyeket Mátyás dicséretére írt. Szerette volna leírni a bibliothekában 1799. X br. 5. (Csire István Vázlat Csurgó múltjához 246. l.)

5. Hans Sachs műveinek magyar vonatkozásai.

Hans Sachs is dolgozott fel olyan témákat, melyek a magyar irodalomban is megtalálhatók. Ilyenek Éva gyermeke (Selnecker), Grizelda, Fortunatus, Apollonius, Gisquardus és Gismunda, Jovinianus.

Gulyás József.

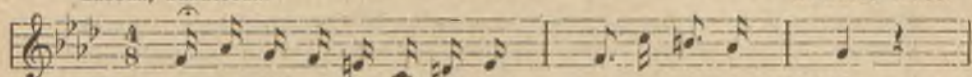
¹ Emődy László szerint atyjának halála alkalmával, Kun Pál nekrológot írt róla az Egyenlőségben, de ott tévedésből a Talpra magyarról mondja azt, hogy mikor barátai közt Petőfi felolvasta, első hallásra mindjárt elmondta utána. Ez a Kutyakaparó című költeménnyel történt, sőt öntudatlanul kijavította Emődy az eredeti kifejezést (nyújtja magát végig helyett nyújtózkodik végig-re), amit P. meg is köszönt s elfogadott.

Nagyszalánci várromok közt . . .

Dr. Gulyás József.

H. Bathó János.

Lassan, bánatosan.

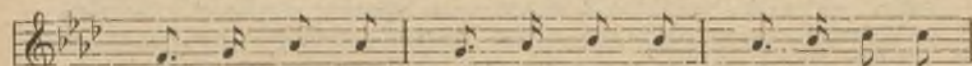
1. Nagy - aza - lán - ei vár - ro - mok közt, fenn a vár fo - kán,
 2. Nem a kürt szól, csak a szél zúg, fé - jó han - go - kon
 3. Hall - gat a szél, nem szól a kürt, az éj to - va szállt . . .

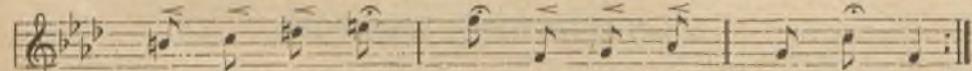
Tá - ro - ga - tó hang - ja sir a né - ma éj - sza - kán,
 Csak a mé - la ó - szí bá - nat sir a bérc - fo - kon.
 Ősz - sze - tör - ték ré - ges - rég a ku - ruc trom - bí - tát.

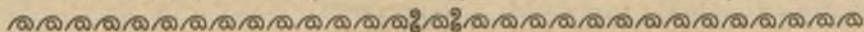
Bá - na - to - san zen - gő sza - va azt zo - kog - ja esen - de - sen:
 Szél - zu - gás - ban mint - ha még - is tá - ro - ga - tó zo - kog - na . . .
 Nyu - gosz - nak a bűj - do - sók is, nem nyíl aj - kuk só - haj - ra,

Is - ten hoz - zád Ma - gyar - or - szág! a ha - zám már
 Vagy ta - lán csak lel - künk hall - ja . . . S mint - ha szí - vünk
 De a kürt - jük ma sem né - ma, S ha meg - zen - dül

Len - gyel - or - szág, Nem látsz töb - bé so - ha - sem!
 e só - haj - ra He - ve - seb - ben do - bog - na!
 né - ha - né - ha, Ma - gyar lé - lek meg - hall - ja!

Vágy. Könny. Remény. Hit.

Írta: Elekes György.

Az Ember jött és válláról a barlang elé dobta a leütött kecskegödölyét. A barlangban a tüzet újjólag megrakta és a nyílás előtt is tüzet rakott és leguggolt eléje. Mereven nézett a tűz piros karélyaiba. Ma egész nap érezte a tüzet, bent a testében. A forróság felkúszott a fejéig, aztán visszahullt a szívére. Ekkor érezte először az ürességet. A nap többi részében azután többször érezte ezt.

Csöndes széláram lebbentette a tüzet. Az erdő mélyén vadgalambok búgtak. A fajdkakas hurrogott és pazarszínű nászruhában várta a párját. Zengett, zsongott az erdő; a hívogató szerelem ezer nyelven szólította életre a tavaszt. Nőstény állatok rohantak el a tűz előtt. Utánuk a hímek, bögve a párzás véres kékjétől. A szél fokozódott és hozta a távoli mezők virágainak illatát. Vad liliomok bódító illatverítéke ingerlővé sűrítette a párás levegőt.

Az Ember szemét elfedte a vér hályoga. Megmozdultak lábai. Karjával titokzatosan és öntudatlanul vájkált a tűz dárdái között. Szomjúság égette torkát, de nem bírt szabadulni a tüztől. Az üresség megint beszökött a belsejébe. Felugrott. Vadul hajszolta magát a tűz körül, megint leguggolt. Azután ismét felállt és néhány lépésre visszszahúzódott a tüztől, hogy a következő pillanatban a máglya legszélelén görnyedjen meg. Lezárta szemeit és közvetlen közelből száraz gallyat hintett a tűzre. A láng magasra szökött fel. Az Ember felújjongott és gyorsan futni kezdett a tűz körül. Lábai furcsán, összevisszaságukban is visszaütő ritmusban hajoltak, feszültek. Teste megremegett.

Megszületett a tánc, ami betöltötte a testbe szökő ürességet. Az Ember még sokáig nyugtalanul dobálta testét.

A tűz alvadt. A szél hamúpíhével tele szítálta az Embert, aki fáradtan, lezárt szemekkel, mozdulatlanul feküdt a paraszak mellett.

Köröskörül ernyedten virítottak a fák. A fehér zsendice virágok ráhulltak az Emberre és a tűzre. Halkan pergett a Hold ezüst közőnye.

Az Ember aludt. Nyitott szájából fehér pára gőzölgött elő. Teste meg-megrándult. Az üresség bent a testében nem tudott betelni. Szemhéjján belül már kezdett valakit látni.

Ez az üresség volt a Vágy. A Társ, a Hasonló után.

Sok-sok év múlt el. Az Ember izzadt, dolgozott, védte magát, az állatokat leü ötte, hogy éhen ne vesszen. A tüzet, amit maga is véletlen talált, mindennap gondosan megrakta. De az ürességet a testében mindig megérezte, mikor a zsendicefa virágba borult és az erdő megborzolódott a szerelem hívó, harsanó hangjától.

Egy ilyen csengő-bongó alkonyatkor vadászatra indult. Megbúit egy hatalmas tölgyfa mohos, hasgatott, redves törzse mögött. Kezében éles kődarabot szorongatott és várta az őzet a vízre.

Szétnyíltak a páfrányok és liánák és az Ember ámultan látta, hogy az őz helyett az lép ki, akit ő sok-sok zsendice virágzás előtt látott vöröslő szemhéjjai alatt: a Hasonló, a Társ. Megbűvölve maradt helyén és pirosan égő szemekkel nézte, amint az beleereszkedett a vízbe. Hosszu, bazalt haja betakarta felső testét. A víz csobogva freccsent szét és halkan pergett fényes barna bőréről.

A mozdulatai lágyak voltak és kecsesek. Készek arra, hogy ha valaki megmutatja neki a táncot, felülmulja mesterét.

Mikor megpillantotta az Embert a fák között, felsikoltott és kirohant a vízből. Még sokáig hallatszott azután, amint a fűzfagallyak visszahajoltak suhogva, zizegve régi helyükbe.

Az Ember alig tudott hazavánszorogni. Tüzet rakott a barlang előtt, lekuporodott melléje és belenézett a máglyába. Az üresség megint bent nyargalt, lüktezett tagjaiban, de most mozdulni sem tudott.

A feje felett gerlicék turbékoltak és ekkor valami történt az Emberrel. Száját kinyitotta és hangot adott. Először gyáván, rekedten buggyant ki a hang. Később erősebben, tisztábban és összefü-

gőbben hallatszott. Az Ember a hangjába csakhamar értelmet adott, a vágyát a Társ után, akit ma valósággal látott.

Megszületett a Dal és az Ember most már többet tudott dolgozni, mert folyton dalolt.

A Társ alakját mindig látta, ha lehunyta szemét. És ezt sokszor csinálta. Már nevet is adott a Társnak: Nőnek, Asszonynak nevezte el.

Egy este hosszasan ült a tűznél és gondolt a Nőre. Megint érezte az ürességet a testében és szeméből kihullt a könny.

Mert az Embernek előbb kihullt a könny a szeméből a Társ, a Nő után.

Az Ember csodálkozott. Eddig nem ismerte a könnyet. De nem törölte le. Jól esett neki. Úgy aludt el, könnyekkel a szemében.

Mire másnap reggel felébredt, a könny már nem volt a szemében. Az éjszaka felszikkasztotta. Az Ember felkelt és elindult a Társ után. A mezőn találta őt. Sok sok letépett, illatos virágból hányt ágyán aludt. Talán ép a hatalmas Másikról álmodott. Az Ember felkarolta és hazavitte barlangjába.

Boldog napok jöttek ezután. A Nő megszokta és megszerette az Embert, akit ő Férfinak hívott. Míg a férfi vadászni volt, azalatt a Nő kitisztította a barlangot, tüzet gyújtott és izletes ételt készített. Azután kiment a mezőre és illatos füvekkel és gyökerekkel tért haza. A forrásról minden nap friss vizet hozott erős favályukban. A Férfi megtanította dalolni, azóta mindig dalolt. A hangja csengő, hajlékony és édes volt, mint a vadméz íze.

Esténként együtt ültek a tűz mellett és már ismerték az egész szerelmet. Mert megtanították az állatok.

Lehullt a zsendice virága és a Hold annyiszor telt meg és fogyott el, ahány ujja volt a Nőnek, mire megszülte a Gyermekeket és mivel a Férfihoz hasonlított, elnevezték Fiúnak. A bőre sápadt barna volt; a haja fekete és göndör. Sokat sirt és ilyenkor a Nő, akit a Férfi Anyának nevezett el, enlőit adta szájába. A Fiú a szopás után a Nő ölében elaludt. Férfi és az Anya a hunyorgó tűz mellett soká elültek és megmozdult szívükben a jövő gondolata. Tudnak már beszélni és elmondják egymásnak (hányadszor már) életüket és a Férfi elhatározta, hogy bár a Fiú úgy meg fog változni, mint ék, (mert még emlékeztek gyermekkorukra) emléket készít róla. A parázból kikapart egy széndarabot és bement a barlangba, ahol égett a tűz és annak falát lesímítva, a Fiú arcát és alakját rafestette a fehér sziklára.

Igy született meg a festészet, hogy emlékeztessen első gyermekkorunkra és arra, hogy a Férfi és a Nő mennyire szerették a Fiút.

A Fiú évek múlva hatalmas Férfivá nőtt és a Nő és az Első Férfi gyönyörködtek benne. Szövégettek a szót, hogy a Fiú milyen szép és hatalmas és őket elfogja vinni oda, ahol nem kell örökké védekezniök az állatok ellen.

Mert már ekkor reményt vetettek az öregek a Fiúban. Mert nekik is volt már betelt jövőjük és emlékes multjuk.

Megint nyíltak a zsendicék és az erdőt a szent szerelem harasanásai járták át. A fák és virágok rügyekbe bomlottak. A madarak és az állatok keresték párjukat, mert elérkezett a szerelem órája és ilyenkor mindenkinek és mindennek menni kell.

Ekkor este hiába várták haza a Fiút és az öregek, mert már nagyon öregek voltak, tudták, hogy nem is fog többet visszatérni. Tudták, hogy találkozott a Társsal és elmentek ketten új barlangba. Es szívében nagyon szomorúak voltak. Azt hitték először, hogy hiába éltek; hogy a jövő gondolata megszakadt azáltal, hogy a Fiú eltűnt.

Azután a Férfi el-elment túl az erdőn, hogy felkeresse fiát, mert nagyon szerette. Ilyenkor a Nő otthon maradt és sírt. Imádkozni még nem tudott, mivel az Istent még nem ismerték. Ezért mindig csak azt mondta, hol hangosan, hol magában: Fiú, Fiú, Fiú. Aztán meg ezt: Fiam, Fiam, Fiam. És sokat sírt.

Az Ember ezalatt messzejárt. És útjában sok csodálatosat látott. Zöld mezőket, csupa ringó, hatalmas búzatablákat, ápolt gyümölcsfákat, megszelidült állatokat, amiktől ő máskor félt; termő, árnyas lugasokat, hol megpihenhetett. Ilyenkor tudta, hogy a fia járt itt és ő varázsolta át a földet és az életet. Szívében felcsillant ismét a jövő.

Hazament és a Társnak elmondta, hogy hol járt, merre járt, mit látott? Az Anya is örült neki, csak azt panaszkolta az Embernek, hogy míg távol volt, ő úgy félt, mivelhogy senki sem volt vele. Pedig a Nővel mindig kell valakinek foglalkoznia, mióta megismerte a Férfit. Csak addig szerette a magányosságot.

Az Ember rövid időre elment és visszatérőben egy hatalmas, fehér szikladarabot hozott magával. Éles köveivel szépen megfaragta és mire készen lett, hasonlított az Emberre. A Nőnek pedig ezt mondta: Ezentúl itt lesz házukban, a neve: Isten. Ez fog minket védelmezni — és leborult előtte, a Nőt pedig megtanította imádkozni.

Ezt pedig azért tette, mert mindkettőjüknek szüksége volt egy Hatalmasra. Az Ember és a Nő mindig bálványimádók voltak, mert a Férfi nem a kő vagy fa erejében hitt, hanem a ter nészetben, mely azt a követ kiformálta és saját magában, aki a kőnek alakot adott. A Nő pedig hitt benne, mert a Férfi adta neki.

Igy született meg a szobrászat, mint a jövőben megbizonyosodott léleknek utolsó gondoskodása magáról és a hozzátartozójokról. A szobor volt az élet lényegének szimbóluma, az Isten első megformálása.

Az Ember még sokszor elment a ligetek felé, mivel látni akarta a Fiút. És látta, hogy az erős, egészséges, boldog. Látta sok szép fiát, gazdagságát, okossága nyomait. És a szíve megbizonyosodott. Most már tudta, hogy nem hiába élt. Hitt elmúlt életük jelentésében, szükségés voltában, következéseiben.

Felbuzgott lelkében a Hit. És az Asszony követte őt Hitében.

Dal a dalról.

Mi vagy te dal, mit bölcsőnk mellett
 Dalolgatott rég jó anyánk,
 És míg felettünk ajka zengett,
 Meséknek álma hullt le ránk?!
 Mi volt tebenned nyugtató,
 Szelid álomba ringató?!

Izzó lelkektől felgyúlt fáklya.
 Mi vagy te dal, te szárnyaló,
 Mely fellobogsz, mint Hóreb lángja
 Istentől megszállt lomb alól?!
 Mitől van benned gyújtó tűz,
 Mely felhevít és harcba űz?!

Mi vagy te dal, mit holdas éjnek
 Csendjében dúdol ifjú lány,
 Ha árján szűzi szenvedélynek
 Az érzelem hullámot hány?!
 Mért szól ilyenkor benned vágy,
 És hangod ekkor mért oly lágy?!

Mi vagy te dal, mely alszol mélyen
 A bor aranyló cseppiben,
 De ébredsz, hogy ha bús kedélyen
 A bánatfelleg elpihen?!
 Mért van, ha éri habzó nedv
 Az ajkunk, benned annyi kedv?!

Mi vagy te dal, mely zengsz az ajkon,
 Míg fárad két bús, kérges kéz,
 És, bár verejtek ül az arcon.
 A munka terhe nem nehéz?!
 Honnan van benned ily erő,
 A fáradtságot elvevő?!

Mi vagy te dal, mely búcsúzóra
 Sírunk szélénél felzokogsz,
 S ha elközelg a gyászos óra,
 Nyugvóhelyünkig jönni fogsz?!
 Mért lesz majd benned balzsamír,
 Ha átölel anyánk, a sír?!

Dalos lelkeknek drága kincse,
 Az istenség csodája vagy!
 Csak rózsáid szívünkre hintse
 Az ég, reményünk el nem hagy!
 Szórd hát kedélyünk fellegét,
 Szép magyar nóta, szerteszét!

Gulyás J.

Emlékbeszéd

Lévay József születésének százéves fordulóján.

(Folyt. és vége.)

Lévay költészete egyenesen ellenlábas a szertelenségnek; az ilyen mérsékelt lelkek életszabályokban gondolkoznak s mentesek a túlzások hamvazó perdáitól; nincs tévedésük, de nincs is bünbánatuk, pedig ez még az égben is legjobban tetszik. Petőfi lángelméjének az epigonok által félremagyarázott hatása csúszó mászó költészetet teremtett, amelyből a lélek magas szárnyalása végkép elveszett. A próza nem birt volna el ily sekélyességet, de még most is azt hiszik, ha rímmel körülcirfázzák, jöhet a színtelen tartalom akár hidegvízgyógyintézetből is. Vagy az ellenkező túlzásba esve utánozták Petőfi hasonlíthatatlan gondolat-villámlásait s a groteskségig torzították el a bömbölő ürességet. Visszhangzott a magyar róna a vaktöltéses ágyúdörgésektől. Mindkét veszedelmet látta Lévay is s egyrésztől műfordításokkal igyekezett visszavezetni a költészet nemesebb hangjához a ködmönbe öltözött izlést, másrészt Arany János mélyenszántó eszmevilágának hatása alatt példát mutatott a súlyosabb tartalomra. Hogy a nagyhangúságot és a dagályt, amely az ő egyéniségétől Makó—Jeruzsálem távolságra esett — elkerülje, gyakran ő is lapossá, színtelenné, egyhangúvá fokozta le magát. Ha kevés olyan mondata van is, amelyekkel együtt étkeznénk, együtt járnánk, amelyek nem tudnak kivészni az emlékezetből, az ő költészete mégis csak nemes és értékes költészet — a harmóniának, a bölcs mosolynak a költészete. Kösztörült ő gyémántot is, ha 15—20 esetben csupán. Van egy pár népdala, amelyek olyanok, mint fehér galambok repülése. A szerelmi epedést senki sem rajzolta találóbban, mint ez a pár sor: „Ha benéznel ablakomon egy este. Meglátnád a búbánatot lefestve, Megláthatnád két halovány orcámat, Meghallanád, mint sóhajtok utánad.” Mikes című elégiája mindig meg fogja dobogtatni a magyar szíveket, valameddig a nagy eszmék mártíromságát tiszteletben tartják. Ki tudja nála valóságosabban felkölteni a szüretnek édes musthoz hasonlatos hangulatát, vagy a lámpavilágnak magába szálló békéjét, amint a Látogatók című, egész költészetét jellemző versének elolvasásából mindjárt látni fogjuk. Talán még Petőfi sem emelte az emlékeztést oly tiszta metafizikai légkörbe, — mintha a negyedik dimenzióba lépniék át s a szellemvilággal beszélgetniék. Ünnepi ódát is ki írt

annyit, mint ő? E nemben valósággal a nemzet hivatalos alkalmi poétájává fejlődött, minden ünnepély hozzáfordult, ha országos sikerű akart lenni. Az ódához külön formát és külön nyelvet fejlesztett ki, amelynek nyájas komolysággal folydogáló bősége magasztos gondolatok márványpalotái s bölcs elvek emlékoszlopai között suhan tova. Legszebbek eltávozott barátaihoz: a Tompához és Aranyhoz írottak, akiknek az emlékét kétszer is fölkeresi. Leíró költészete Borsodmegye sajátos szellemének hordozója. Másnak talán érthetetlen, de mi, borsodiak, elevenen érezzük e versekben a couleur localt, a genius loci-t, amint a Bükk rengeteiben, a hámosi magyar — Tempe völgyében, a Sajó szőlőkoszorúza lankáin, a Muhi puszta suttogásában, földrajzi és történelmi együtthatásokban nyilatkozik — még akkor is, ha az általa gyakran fölkeresett Tátra szépségeiről ír. Az ő leíró költészete az erdőnek a szerelmese, melynek szózatos csendjét, fény- és árnyjátékait a forrás-víz megfrissülő üdeségével tudja érzékeltetni. Amint évei sokasodnak, költészete bővül tartalomban és kifejező erőben, — bölcs kiengesztelődésben. Méltányolni tudta, mint a 70 éves Szemere Pál Petőfit, a XX. század újszerű lyráját is. A háború alatt 89—90 éves korában írt költeményei még ihletet is kaptak attól. Meghatóak azok a versei, amelyekben öreg kora búcsúzkodik a testi épségtől, az élet szépségeitől — amint lassan-lassan beleolvadni készül a végtelen békébe, a nagy éjszakába. Hiába adott ki egy kötet költeményt 1909-ben, 84 éves korában Muzsa búcsúja címmel, Muzsája utolsó szívdobbanásáig mellette maradt s megszépítette a morózus éveket. Az utcára még 92 éves korában is kijárt, csak amidőn 1917 telén a síkos járdán elbukott, őrizte pár hónap mulva bekövetkezett haláláig a szobát. Végső éveiben egy idős nőrokona volt mellette, miután sohasem házasodott meg; talán valamely megrázó csalódás lappang a háttérben, vagy ami hihetőbb, jobban szerette az eszmék egyedülvalóságát, minthogy az élet apróbb örömeinek feláldozta volna. Tisztelői, megyéje, az ország annál gyakrabban fölkeresték. Látogatója volt a királyi kitüntetés s az az elismerés is, amely 90 éves korában a 75 éves irodalmi multat az Akadémia nagy jutalmával tisztelte meg. Előtte úgy tűnik fel, mint irodalmunk második Mikese, aki az öregkor Márványtenger partján nagy egyedüliségben hallgatja az idők hullámainak csapkodását, méla tekintete a vallás „túlsó partja” felé irányul, költészetét lassan-lassan befehéríti az évek hóesése, de a mostani magyar élet téli tájképén úgy dereng át magas alakja, mint a régi, holdog Magyarországnak egyik útmutató szárazfája.

Novák Sándor.

Olyan vagy.

Olyan vagy, mint egy liliomszál,
Melyre égi béke ragyog,
Szemednek édes sugarától
Megremegnek a csillagok.

Olyan vagy, mint egy szende álom,
Látni is örökboldogság,
Utána minden szív sovárog,
Érte mindenki halni vágy.

Olyan vagy, mint egy felhőtlen ég
Tisztasága éget s vakít.
Bár nézzük, nézzük kérve, áldón,
Mégsem érjük meg titkait.

Olyan vagy, mint egy drága templom,
Csak szeretet lakik benne.
Ha hallanák szent zsoltárait,
E nagy világ boldog lenne.

Olyan vagy, mint egy szép imádság,
Mely átsuhan a lelkeken,
Érte az Isten százszor megáld . . .
Boldog vagyok, hidd el nekem!

Zsiros József.

A bolha.

A kis vicomte ott hevert a marquise lábainál és szerelmesen dadogva csókolgatta fehér, kék erekkel beszótt csuklóját.

Fiatal volt a kis vicomte, tizennyolc éves, fehérbőrű kis gyerek, álmos, puha szájú, akinek olyan jól állott, ha haragosan, duzzogva duzzadtra pittyesztette az ajkát. Könnyű, karsu termete volt, keskeny fehér kezei, a társaságban kamaszos ügyetlenséggel csetlett-botlott és már régóta szerelmes volt a marquiseba. A marquiseba, aki ott ült a filigrán, aranyos lábú, virágos selymű kanapén és félrehajtott fejjel hallgatta a világ legfontosabb szerelmi vallomását.

Széles, habzó selyem krinolinja felpuffadva borúlt a kanapéra, kezét ölébe tette és hajlékony, finom ujjai a drága csipkék között bujkáltak. Kis babafejét oldalra hajtotta, s a szeme sarkából elgondolkozva nézett a kandallón álló három gráciára.

Szép volt a marquise, ingerlően szép. Barnás, kreol bőre, csöppi kis arca volt a marquisenak, a szája keskeny, s vékony, fekete szemöldökei csodálkozóan, kérdően kerek ívbe rajzolódtak a szeme fölél. Fe-

hérre puderezott haja tréfás kontrasztot képezett barnás bőrével, a szája alatt egy apró, pici szépségtapasz állt és most, az egyik szemöldökét még kíváncsibb, kerekébb ivbe felhúzza, ránézett a kandallón álló gráciákra. Pont úgy nézett, a szeme sarkából, mint ahogy a kakas szokott, mikor félrehajtott fejjel bizalmasan felpislant hozzánk.

A kandallón állott a három grácia. Egymás kezét fogta a három nővér és halk, ritmikus táncot jártak. Egy régi mester faragta őket ódon, sárguló elefántesontból, talán Cellini, de talán más. Sima, gömbölyű válluk, hajlékony, karesú testük kimondhatatlanul bájos volt és biztatón mosolyogtak a marquiserá.

A kandalón lobogott már a tűz s a lángok furcsa, táncoló fénye meg-megcsillant a boudoire butorain. Karesú, kerekéklás rokokó székek, apró asztalok, egy nagy aranykeretű tükör s előtte a marquise pipereasztalkája. Mindegyik filigrán butorka meleg barátsággal, bájosan nevetett és mint hű cselédek vették körül a marquiset, csak a nagybácsi ajándéka állt külön, ellenségesen a szoba sarkán. Egy szoborfej volt ez, egy nagyon értékes szobor, amit a marquise a legsötétebb helyre állított, mivel haragudott rá, de az mindenholnan elővigyorgott. Sötét, egész sötétre pácolt fából volt faragva, Messerschmidt mester remek munkája, egy nevető fej. Nevetett gúnyosan, kárörvendőn nevetett ez a fej, szinte csipett a nevetése. Hegyes, pisze orrát ezer ránc húzta össze, a szemöldökét magasan felrántotta homlokára, a szeme szögletében hunyorgó ráncok kacarásztak. Széles szája torzan rángott, az állán megfeszült a bőr, duzzadó arca kinosan elgömbült és a homlokán veszettül táncolt a nevetéstől a sok, hullámba rajzolt redő. Nevetett, rettentően nevetett ez az arc, még a két kajla füle is vigyorgott. Így nem nevetett még ember, volt ebben e torz, szatirnevetésben valami gonosz, rettentő. Aki csak ránézett, vele együtt kezdett kacagni, de belül valami szorongás fojtogatta, mégis jaj, jaj, miért is nevet ez az ember, min is nevetett ez az ember?

De most a csöndes, sötét sarokban meghuzódott ravaszul s a marquise csak a gráciákat látta, akik ott lejtettek könnyű, kecses táncot a kandalló tetején.

A gráciákra nézett a marquise, hosszan, elgondolkozva, aztán rámosolygott az előtte térdelő vicomtera. Tetszett neki ez a tejfölös szájú kölyök, aki egy gyermek gyámoltalan, bájos esetlenségével járt körülötte. Már régen észrevette, hogy szerelmes belé és sokat mulatott izgatott pirulásain, valahányszor megszólította. Most, hogy ott kuporgott előtte, rámosolygott, aztán a fejét keze közé fogva lehajolt és megcsókolta.

A fiu szinte azt sem tudta, hogy hova legyen. Csak nevetett, dadogott, látszott, hogy szóhoz sem tud jutni és töredezőve suttozta: Te, te, hát igazán? te — szeretsz? mondd? szeretsz? igazán? — és közben eszeveszetten csókolta a marquise finom kis kezét. Mindig feljebb, a tenyerét, a csuklóját, a karját, fel oda, a könyökhajláshoz, ahol selymes, puha a bőr, ahol két kék erecske fut halaványan és szíttá, csókolta azt az illatos kis kezét.

A marquise a másik szabadon lévő karjával átölelte a fiu fehér nyakát és gyönyörködve nézett az arcába:

— Szeretlek, kis Pippa, szép fiu vagy kis Pippa, legyenek a szeretőd, kis Pippa?

— Igen, igen — hebegte mohón — legyél, mert mindig szeretni foglak, te, te, drága. És ugye, ha a szeretőm vagy, együtt fogunk sétálni mindig?

— Ja ugy? — sétálni? No azt is fogunk, kis Pippa, — és a marquise hátrahajolva édesen, csengőn nevetni kezdett. Nevetett ezen az őszinte ártatlanságon, ezen a nagy örömen, a kis vicomte fiatalos, fiús elragadtatásán. Nevetett a huncut, kis marquise és vele nevettek a gráciák. Vidáman kacagtak Zeüsz leányai és karsu, szópmivü testük gyorsabb, elevenebb táncra lendült. Kacagott a marquise, kacagtak a gráciák, a butorok, hiszen olyan kedves, együgyü volt a kis vicomte, még a szobor is szivélyesebben vigyorgott a szoba sötét sarkában.

Pippa, Pippa — nevetett a marquise és simogatta, borzolta a kis vicomte aranyászke haját, Pippa pedig zavartan elpirult és odafejtette a fejét a marquise ölébe. Így maradtak néhány pillanatig, csendben és ekkor valami szörnyü szörnyü dolog történt.

Az aranyoslábu, apróvirágos kanapé előtt, a széles szmirnaszőnyeg puhaságán szokott heverni, dorombolni Tuppy, a marquise fehér angoramaeskája. Hosszú, selymes szőre volt Tuppynak és a lelkében nagyhasú keleti kalifák kényelmes lustasága lakott. Lusta volt Tuppy, az egész napot átaludta mindig, csak néha, holdvilágos estéken löpözött ki a tetőre kétes kalandokra. Mert hát Tuppy romantikus lélek volt és szerette a holdvilágot. De az ezüstös holdvilágon kívül semmi sem tudta elcsalni Tuppyt a szálás szmirnaszőnyeg puha kerevetéről; még ha a marquise lehuppanva az aranyoslábu, apróvirágos kanapéra hízelve hívta is: — ó Tuppy, na de Tuppy, ébredj már Tuppy, hogy aludt ön Tuppy — akkor is csak lassan és lustán kinyitotta zománcozott, arany szemét, ránézett a marquisera és zomogva, dorombolva dörzsölte okos, pohaszakállas fejét a lábához.

Tuppy akkor is ott aludt a szálás szmirnaszőnyeg puha pamlán, amikor a kis vicomte jött, erre aztán odabujt a marquise lába mellé és ott aludt, duruzsolt tovább. Kényelmes keleti kalifa lelke nem törődött a kis vicomtetel, a kis vicomte első, igaz szerelmével.

Ott szunyadt Tuppy a marquise lábainál és hosszú, selymes szőréből egy icipici bolha ugrott át a kis vicomtera. A mult este szerelte Tuppy az icipici bolhát, a mult este a tetőn, mert hiszen megint süttött az ezüstös holdvilág és Tuppy javithatatlan romantikus volt. Ez az ici-pici-ici-pici bolha jelentette azt a szörnyü, szörnyü bajt.

Fehér bőre volt a kis vicomtenak, finom fehér bőre és az icipici bolha nagy, piros hólyagokat csipett rajta. Fájtak, tüzeltek a piros hólyagok és egyre több tüzes csipés viszkedett a kis vicomte fehér bőrén. Nem, ezt nem lehetett elviselni. A kis vicomte megrémült, ideges mozdulatot tett a karjával, észre sem vette már, hogy elvesztette a marquise kezét. Biborhullám öntötte el az arcát, idegesen fészkelő-

dött, de a bőre egyre jobban és jobban égett. A nyakán, a csipkés jabot alatt egyre több tüzes, piros folt támadt és a kis vicomte szeméit dühös, kétségbeesett könnyek öntötték el:

— Marquise, én nem tudom, marquise nekem most jut eszembe, igen, nekem a nagybácsimhoz kell menni. Marquise!

A marquise csodálkozva, kérdőn nézett rá:

— De Pippa, hiszen a nagybácsid nincs is Párisban, hát hogy kéne hozzá menned? Hiszen csak egy nagybácsid él és oncle Juste nincs is itthon. Na, ne légy csacsi kis Pippa, mi bajod van hát?

— De igen, ez egy másik nagybácsi, ez egy új, te nem ismered, ez eddig nem volt meg és nekem muszáj elmenni!

A torkát fojtogatta a sirás és nagyon, nagyon szégyelte magát. Érezte, hogy tovább nem bírja, elpirult, a keze remegett, aztán gyermekesen, sietve kezét csókolt és elrohant.

A marquise csodálkozva nézett utána; nem, nem értette. Aztán félrefordította a fejét és a szeme sarkából elgondolkozva nézte a gráciákat. De a három nővér mintha megállt volna, finom, kecses testük nem hajlott hullámozó, ritmikus táncra és mintha szomorúan néztek volna a marquiserára.

A szoba sarkán már egész sötét volt és Messerschmidt mester munkáját csak a felfelcsillaozó tüzfény világította meg. És így, a tűz rőt fényében úgy látszott, hogy az orrát még jobban összehúzta és a homlokán még több ránc kacarászott kárörvendve.

Magdus.

Petőfi Debrecenben.

(Melodráma-szöveg.)

Téli éjszakában
Csillag-ezredek.
Lent egy kis szobában
Ifjú didereg.

Gyöngé mécsvilágnál
Ír, ír sebesen.
Kint havas tetőkkel
Alszik Debrecen.

Csattognak körülte
Nagy gondolatok:
Szerelmes galambok
S ég-szálló sasok.

Az kis házfödélén
Párjához eseng.
Emez csata-füstben
Fent vijjogva leng.

Most lány szellő játszik
Fürtei körül,
Majd lelke a szélvész
Sárkányán röpül.

Néz, néz . . . s ím elébe
Az alföldi táj,
Mint a szabadságnak
Tündérképe, áll.

Homlokon csókolja,
Aztán ellebeg.
Felriad . . . most érzi
Csak, hogy didereg.

Testén lázalokban
Futkos a hideg.
Újjait pipáján
Melengeti meg.

Ír tovább . . . Sóhajtás
Kopog ablakán.
Vagy szabadság-rabnak
Lánc csörgése tán ?

Cikáznak körülte
Nagy gondolatok,
Fényesebbek, mint a
Fényes csillagok.

Tollán most az ábránd
Holdsugára ír.
S tán, a halovány bú
Örömben' sír.

Majd harag villámlik
A sorok között,
Rá a mindenségnek
Visszhangja dörög.

Két lépés szobába
Befér ezer év,
Ha ő fogja meg a
Vén idő kezét.

Szoba négy falából
Lesz távol jövő,
Ha a sors szemébe
Tekint bele ő . . .

Ki vagy te, csodás lény,
Sápadt, bús fiú ?
Élet keresztfáján
Tövis-koszorú ?

Diadal-szivárvány
Mult vihar után?
Húsvéti ígélet
Földi Golgotán ?

Kora sír felé visz
Részvétlen nyomor
S te örök életről
Büszkén álmodol! . . .

„Ki vagyok, azt kérded ?
Kérdd, hogy mi valék !
Hulló csillag, melyet
Kidobott az ég.

Apám a vihar volt,
Felleg az anyám,
Villám-kardnak szült egy
Tavaszi éjszakán.

Bár egy zsarnok : a sors
Tett rám most kezet,
Bennem a szabadság
Lelke szendereg.

Rab-népek kezében
A kard leszek én,
Nem rozsdásodom meg
Zsarnokok kezén.

Mennél sűrűbben hull
Sors pőrölye rám,
Annál keményebben
Küzdök a csatán.

Mondod, hogy nyomorban
Élek . . . meglehet.
Szenvedtem, fogok is
Én még eleget.

De nem lesz úr rajtam
Egy rút lelki vész :
Istentagadás : a
Kétségbeesés.

Verseimmel holnap
Pestre indulok,
Népem ott lelkére :
Rám ismerni fog.

Ha nem ? . . . Bajaimnak
Akkor vége lesz.
Csillagnak az Isten
Újra visszavesz.“

Novák Sándor.

Diák-tűzoltók.

Irta: Győry K.

Egy kora szeptemberi napon, mikor a hazai koszt és a két hónapi szabad levegő még nem hervadt le az arcokról, a lelkes diákság megalakította a főiskolai tűzoltó egyletet, röviden a: F, i. t. é.-t. Vacsora után, a konviktus nagytermében ősi szokáshoz híven vállára emelte a fiatalság P. Nagy Guszti kiérdemesült, öreg jogászt és főparancsnoknak kiáltotta ki. Egy szájjal, nagy lelkesedéssel. Ugyanakkor töltettek be a többi méltóságos tisztségek is. Szivattyus parancsnok mellé a csővezető alparancsnoki minőségben. Ezért az állásért nagy versengés folyt. A mászó parancsnoki tisztességet a legnyurgább diák váltalta. Szóba jött a nagybotosi állás is, mely valaha tekintélyesebb vala mindennél. De mert egyesek úgy tudták, hogy a vaskarikákkal, szögekkel nehezített nagy botot Jávorka kuruc hadnagy vitte Rákóczi táborába akkoron: ezt a gondolatot szent kegyelettel aludni hagyták hát.

Alig telt bele pár perc, a fürge mendikánsok mindenfelé szét-hordták a nagy eseményt. Nagy Guszti főparancsnok pedig a főiskola udvarába vezette az osztagokat és kinyitatta a szertárt. Sok százados, dohos illat szakadt ki az ajtón; bent pedig ujnyi vastag por alatt álmodoztak a régi veretű tűzoltó készségek. A főparancsnok kiadta a rendeletet.. Tíz perc alatt minden tűzoltó csákót, baltát szerel magára és nagyságszerint felsorakozik. Mint a megbolygatott m^hkas, nyüzsögtek a diákok. Ott is álltak kívánt időre készen. A theologusok hosszú fekete kájerre szerelték a baltát, a kényes jogászok pedig zsaketre, szmokingra csatolták a széles derék övet; a zordon csákó alól félelmetesen lobogtak a tűzbe gyúlt diák szemek. A feszes sor előtt pedig piros, szélben lobogó lófarkdíszes, ragyogó rézveretű csákójával úgy állt a főparancsnok, mint hajdani pogánykor hadi istene.

Ujabb rendelkezés és kigördült a nyolc ember hajtású szivattyu is. Végig megyünk teljes pompában a városon — szólta a főparancsnok; tetteleg dokumentáljuk, hogy megvalósultunk; oltási szempontból majd később, alkalmas időben.

Megindultak hát nagy gaudiummal. Elől a főparancsnok lépetett büszkén. Füle mellett két oldalról két kürtös fujt szakadatlanul. Nyomában a mászó parancsnok loholt; hosszu nyaka még látszott, de a feje már elködlött valahol a sötétedő égboltozat felé. Utána vállra vetett létrákkal meneteltek a mászók. Ezeknél megkívántott, hogy hosszu fiuk legyenek és lehetőleg másfélméter lépjenek. Léptek is; alig tudták követni a vizipuskások, kik meg viszont vaskosak és bivalyerősek tartoztak lenni. Bezárta a sort a hírre éhes apró diák sereg.

Mentek keményen a szeptemberi estében; csattogtak a balták, dörgött a kövezet, dübörgött a vaskerekű nehéz szivattyu; lobogott a főparancsnok piros lófark dísze, zengtek a kürtök; hatvan diák-tűzoltó törtéiet ádáz zordonan előre; félénken huzódtak el a járókelők, de az ősi várfalak mögül kiléptek a régi pihenő, harcos daliák; elsuhanó szellemalakjukkal felvonultak és díszfalat álltak késő maradékaik tisz-

teletére. Azon az éjszakán pedig már nyugodtabban aludtak a polgárok, szebbeket álmodtak a lányok; büszke önérzettel cirkált szerte a diák őrzőjárat.

Legkomolyabban mégis a főparancsnok vette a dolgot. Fő az egyenruha — mondta; — negyvennyolcóra mulva mindenki fehér kukorica nadrágban, fekete blóuzban fog ide állítani megértettétek! Nem lehetünk holmi sárgába, meg kékbe öltözött kakadu társaság. Ki is öltözött mind és ettől kezdve nagy katonás fegyelem lett urrá az osztagban. Holmi pajtáskodó, te Guszti megszólítást keményen leintett a főparancsnok.

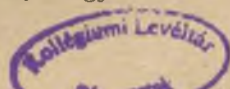
A kisutcai családi hajlékukban pedig állandó hivatalt tartott. Ki volt írva az ajtóra: „Tűzrendészeti miben lét.“ Az udvaron levő öreg eperfára, vagy tizméter magasságban pedig egy széket szerelt fel a főparancsnok, oda mászott fel minden este egy nagy létrán a kürtös és elfujta a kilenc órai takarodót. Annak jeléül, hogy megkezdődött a város felett a diák-tűzoltók óvó vigyázása. A polgárság és tanári kar pedig nagy megnyugvással vették ezt.

De történtek más intézkedések is. A főparancsnok sokat adott propagandára. Különböző ujságokban, más megye területén is hirdetést helyezett el. Következő szöveggel: „Értesítetik a nagyérdemű közönség, hogy megalakult a Sárospataki Főiskolai Ifj. Tűzoltó Egylet. Bármily nagy arányú tűzek szakértelemmel oltatnak. Hívásra azonnal ott vagyunk“ . . . Nagy hatást váltott ki ez az intézkedés, tűz azonban egyelőre nem mutatkozott.

De jött aztán mégis. Valahol a Héccén. Nagy lendülettel támadtak a diák-tűzoltók — valósággal megették a tüzet. — Végeztek vele pár perc alatt. Egy kis baj történt azonban. Két diák leszimatolt valahogy az égő ház pincéjébe és ott felejtette magát alaposan. Meg volt a gyalázat; csorba esett a tűzoltó becsületen.

Nagy Guszti főparancsnok haragja nem ismert határt. Letépte a két diák gallérjáról az őrmesteri sarzsit és közlegénységre kárhóztatta őket addig, míg ki nem köszörülik a hibát. De az alkalom nem is soká váratott erre. Egy reggelen irtózatossal komor felhők kavartak a közeli Végárdó felett, de füstből. Égett a falu és riadt emberek szaladtak be a diákokért, nosza felkerekedtek rögvest és szélvihar gyanánt törtettek elő a nehéz terepen. Elöl a főparancsnok rohant sebes szelek szárnyán lobogott híres csákó disze. Közél mellette rohamra kürtölt a két trombitás. A mászók lába alig érte a földet, úgy száguldottak; hosszú létrájuk szinte elködlött a nyakukból a szélsebes vágatásban. Utmenti szikláktól csak úgy döngött, kongott a szivattyú, két métereseiket vetődött, de erős marcona kezek fogták és repítették a rohanó mászók nyomán.

Már egy órája oltották a tüzet; ingre vetkőzve, korom-fekete arccal, míg aztán a tizedik háznál megfékeztek a szörnyű veszedelmet. Itt alapították meg a dicsőséget, itt vette szárnyára nevüket a büszke hír. Ha ők nincsenek leégett volna az egész falu. Hálásak is voltak nagyon. Kiss Gyula plébános uri házában táborozott le a diákság. Munkavégeztével. Volt ott minden? Akadt olyan diák, ki egyik kezé-

ben egy szál kolbászt, a másikban pedig egy csupor bort tartott, minden harapás után nyelt egy hosszút. A főparancsnok körül rakta magát sörös üvegekkel. — A tüzet eloltottuk, de magamat nem tudom eloltani, -- nevetett a huszadik üvegnél. Mert inni igen tudott: Nem hiába nagy tűz lobogott benne állandóan. Mikor alig akarták elengedni őket, azt felelték, hogy máskor is kijövünk. Zengő-csengő nótaszóval vonultak be Sárospatak városába.

A hír pedig nem halványult, de egyre zöldült a homlokuk körül. Ugyanis egy májusi délután nagy tüzet jeleztek Ujhelyből. Az állomáson gyult ki egy hatalmas raktár. Az önkéntes tűzoltók nem bírtak vele; sürgősen hívták a pataki diákokat. Azok éppen előadásban voltak. Orgona illat simult be a tantermek nyitott ablakán és a diák szívek szerelemről álmodoztak. De hihetetlen rövid pillanatok multán összehozta őket a főparancsnok és hatvan csupa tűz diák neki vágott az utnak. Egy lélekzet alatt már az akasztódombon voltak. Ott előbb pihenőt tervezett egy küssé a főparancsnok, de oda már irtózatosan vereslett az ujhelyi, égboltozat. Nem volt veszteni való idő. Menni hát! És mentek — nem, szálltak mint a szél a forró májusi napfényben.

Elől újra csak a főparancsnok száguldott; rövid torna nadrágban, szét vetett inggel rohant; de a rézveretes csákó ott volt a fején, piros löszőr disze kackiásan lobogott a felkavart szelek szárnyán. Nyomában a mászók vágattak. Az almászok még csak ködlöttek haloványan, de a főmászó teljesen eltűnt a csoda gyors futásban. A vízigépet előbb huzták tolták a marcona, bivalyerős, testes puskások, de aztán vállaikra emelték vagy huszan és megittasult lendülettel törtettek ők is a nagy zugást, támasztó főparancsnok után. Mentek mint Számum szele a határtalan sivatagban lesepertek mindent az utról; félelmetes por kavargott a hátuk mögött.

Ujhelyben akkor már nagy volt a baj; meddőnek bizonyult minden erőlködés. De férfias erővel vonultak fel a pataki diákok. Ómlottak a tűznek, mint az áradat. Ragyogtak a csákók, villantak a balták csapott a vizsugár; ádáz dühvel támadtak a diákok. De a lángok csak löveltek, a tűz ropogott, folyótó füst kavargott szerte sötét átokként. Mert nagy volt a szél . . .

Nagy Guszti főparancsnok döbbenő rettenettel járt-kelt a lángnyelvek között. Gyujtói, lelkesített, lázított. „Üsd, nem apád! Nem ment, nem fogott. Le az inggel! ordította, mert ekkor már rég ledobták a bluzt. Barnára égett félmesztelen diákok dolgoztak az emésztő nagy pokolban. Izzó testük fel-felvillant a kigyózó tűzek közül. Egyszer csak elkiáltotta magát messze dörgő hangon a főparancsnok: Égek! És csakugyan. Rézveres csupasz melle lángolt, meg a széles háta is. Hogy mi égett rajta, nem tudni? Bizonyyal a korábbi szesz mennyiségek izzadtak elő a test pórusain és azok lobbantak fel. Elég az hozzá, hogy újra elordította magát falat rengetően: égek, borral öntsetek! Erre azonban nem volt szükség; egy hatalmas vedér víz is elintézte.

De a tűz perzselően égett, mert hatalmas szél támasztotta lan-

adásából. Már feketék voltak a diákok és irtó haragosak; veszett dühvel vetették mellüket a szélnek. Nem fogott. Ekkor a főparancsnok lerendelte őket; felsorakoztak és egy vezényszóra mind a hatvan diák vad erővel vágta fényes baltáját a röpke szélbe. Mert úgy olvasták, hogy a rabonbánok így csináltak szélcsendet Ázsia pusztáin táborozó apáinknak. Süvöltő, éles zugással repült a hatvan fényes balta és a halálosan sebzett nagy szelek el is ültek valahol a bodrogmenti öreg fűzesek halk árnyékában. A tüzet aztán játszva el is oltották.

A polgármester ünneplő szavai után fényes lakoma következett; ott a tethelyen . . . Marcona diákokkal patyolat, széplányok enyelegtek. Csókos ajkuk nem fogyott ki a kínalásból; óh hány diák szív fogott olthatatlan tüzet akkora! De menni kellett! Indultak; a főparancsnok nagy férfiasággal lépegetett; elő. Cserkoszoru lógott a nyakából. Két oldalán kürtösök fujtak. Tisztes tíz méter távolságra utána loholtak a mászók, de most már látszottak — csak a kétméteres főmászó ködlőt bele a felhőkbe . . . és hátul mint könnyes szemü lányok szivéről leszakadt nehéz álom dőcögtek tompa kongással a vasveretes szivattyusok. Messze mögöttük kendőt lobogtattak az ujhelyi lányok még akkor is, mikor már réges-régen eltűntek a sziklakanyarodónál.

~~~~~

Tavaszi dal . . .

Minden Titkok szent varázsa,
Dalba síró álmódása,
Tavasz zenél szívemen . . .
Én vagyok a múlt vándora
Szememben a könny zápora
S koldusrongy a hitemen.

Emlék-terhes néma árnyak
Bús fátumként vélem járnak
Sohsem vagyok egyedül . . .
Gond felhőzik sápadt arcon,
Rám mered sok meddő harcom . . .
. . . És a Tavasz hegedül! . . .

Valahol az Édesanyám
Örök-féltőn gondol reám.
Könnybe lábad két szemem,
Porba hull a büszkeségem
Imádkozom úgy, mint régen . . .
. . . Szívét mért adta nekem? . . .

Fáj itt a szív . . . Léha élet,
 Üres mámor, feslett lélek
 S hódító bűn — karnevál,
 . . . Megvetéssel nézek rátok,
 Nem sejtitek, hogy az átok
 Valamikor kire száll? . . .

Engem örök szűz Szépségek,
 Rügybe titkolt szent Végzések
 Álmok útján vezetnek,
 Ezért buktam oly sok harcot,
 Csókolgattam véres arcot
 S görnyedtem a keresztnek . . .

. . . Futnék messze . . . tart a sorsom,
 Áldott igám tovább hordom
 S lelkek őre maradok . . .
 Szántok, vetek és szüretkor,
 — Ó tömlőkben új, tüzes bor —
 Szépet és Jót aratok! . . .

Mauks László.

„Emberkert.“

Előadás a Gondolat-Világ-Állam tanító központjában. Hullámhossz: 31031. Képvétítőfelület: 15₆⁴.

(Itt az ember-olvasó számára röviden meg kell jegyezmem, hogy a Gondolat-Világ Állam — nekünk megmagyarázhatatlan módon — *anyagtalannul van*. De itt nem is ez a fontos.)

Ott a pedagógia elképzeltetlenül magas fokon áll. Csak egy pedagógiai intézmény van: a tanítóközpont. A tanítás nincs helyhez kötve. A gondolatokat és képeket akárhol felfoghatják a tanulók. Ezt lehetővé teszi az a hihetetlenül tökéletes gép, amelynek mi is ismerjük kezdetleges, halvány mását: a rádiót. Ez a gép maradék nélkül megoldja a távolba való gondolat közvetítés és látás problémáját. Beszéd közvetítés azért nincs, mert a Gondolat-Világ-Államban csak *látnak és gondolkoznak*.

 Egyszóval ülünk nyugodtan: a nagytudású előadó gondolkozik és bemutat. Gondolatait lefordítom szavakra, amit meg bemutat: *válahogy csak leírom*

(Z . . z . . z . . z . . érkeznek a hullámok.)

-----

31. előadás.

Jelen előadásom egy kis jelentőségű kísérlettel kapcsolatban a gondolat és a szerves, „ideig“ tartó élet közti összefüggést boncolja.

A lénytéktelen kísérlet U. B. Cis, a lénytani intézet aligazgatójának kísérlete.

U. B. Cis vetette fel azt az eszmét, hogy valamilyen élő szervezetbe, lénybe némi gondolkodási képességet oltunk.

Spekulatív úton kimutatta, hogy a kísérletezés számára milyen kitűnő anyag lenne az élet és a gondolat kereszteződése, egy olyan torz lény, amely cselekszik és gondolkodik.

A gondolat V—Á. rendelkezésére bocsájtotta az egész Lénytani intézetet. U. B. Cis sok eredménytelen kísérlet és megfigyelés után a 61. naprendszer „Föld“ nevű bolygóján talált olyan lényeket, amelyek erre alkalmasak. Kéjük :

(Itt megjelent a képen egy ősapánk, úgy a pleistocaen elejéről.)

Testük legmagasabb részén, ahol érzékszerveik is vannak, egy burokban kocsonyás, érzékeny anyag van — a nemi jelenségek középpontja — ezt találta alkalmasnak arra, hogy gondolatot támaszson benne. A kísérlet sikerült. A lény, a tevő és élő lény gondolkodni kezdett. U. B. Cis, aki azóta csak az „embernek“ él, (így nevezte el ezeket a lényeket) egész fejlődésüket is irányítja. Szerfölött büszke arra, amit értelmetlen ötletével elért.

Mi, néhányan, már a kísérlet megkezdése előtt figyelmeztettük, hogy az egész hiábavaló és kicsinyes dolog. Kimutattuk, űr van a gondolat és cselekvés között. Rosszul is gondoltam: nem űr; egyszerűen a gondolat és a cselekvés más síkokban fektűsnek, néhol érintkeznek s talán egy kevés hatással vannak egymásra. Előre látuk, hogy az egész fölösleges lénykínzás. A lény fogalmában benne van, hogy az időtől függ és ideig tart. A lény él, tehát cselekszik, Milyen abszurd dolog ilyennek gondolkodó képességet adni, amennyiben ezek a lények már ép azért, mert az időtől függnek és cselekszenek: semminek sem kaphatják meg az elsődleges és végleges értelmét.

Volt ebben a kísérletben több más hiba is. Az a kocsonyás anyag — agyvelő, — mint az előbb már gondoltam, az élet folytatását célzó, nemi jelenségek középpontja volt. Így az emberek gondolkodása motiválva van nemi képzetekkel és egyéb érzelmekkel. Keletkezett bennük a gondolat és érzés egy keveréke, amit ők *fantáziának* neveznek. Ez aztán a tiszta gondolkodást megfertőzi.

Amint látjuk, U. B. Cis lényeinél, az embereknél, ott azon a „Föld“ nevű bolygón, a gondolat millió szövevényű, kusza szerves élettől függ Evvel magyarázom U. B. Cis egyik mellékkísérletének csődjét. Néhány ilyen ember nevű lényben, hosszas preparálás után, majdnem egészen független gondolkodási képességet hozott létre. Néhánynak a jelére is emlékszem: Budha, Sokrates. Cristos. Ezek megmutatták társaiknak a helyes létezését és — most jön a csőd — azok nem követték. A helyes gondolatot nem követte a helyes tett.

U. B. Cis azután úgy intézte a fejlődésüket, hogy olyan életkeretet, társadalmat képezzenek, amely a gondolattól függetlenül is fennállhat.

Látjuk, hogy a kísérlet igazán jelentéktelen. Semmi olyat nem tapasztaltunk U. B. Cis kísérleti anyagáról, az emberekről, amit gondolati úton fel nem fedeztünk volna.

Néhány ilyen előrelátott értelmetlenséget, amely a gondolat és élet kereszteződéséből előállt, csak úgy hirtelenében felemlíték. A dolog jelentéktelensége nem érdemli meg a rendszert.

A „emberek“ pedagógiája — gondolati szempontból — a legkomikusabb. Nem gondolkodásra neveli az embereket, hanem bizonyos „általános műveltségre.“ Ezt igyekeznek az emberek jó része, lázas igyekezettel, a magáévá tenni. U. B. Cis ismertette ezeket az „általános művelteket“, akik önállóan gondolkozni nem, de mindenről — emberi eseményekről, virágok neveiről, színházról, irodalomról — tudnak egy pár dolgot elmondani. S hogy egynéhány ilyen megmaradjon, életüknek egyharmad részében mindig csak tanulják a dolgokat, ahelyett, hogy önálló véleményt formálnának róluk. Ez aztán létfeltétellé lett náluk: mindenki, aki gondolkozni akar, kénytelen ezzel az „általános műveltség“ megszerzésével tompítani agyát, a gondolkozás helyett.

Már nem időzöm tovább ennél a kicsinyes kísérletnél, csak néhány gondolattal ismertetem az „emberek“ életkeretét, amit ők társadalomnak neveznek.

Az emberek társadalma oly ér

N e m ! N e m !

N e m i g a z !

Kísérleti nyulak vagyunk? Kérlelhetetlenül kíváncsi szemek figyelnek? „Nem beszélnek, csak látnak és gondolkoznak.“ Ki vagyunk szolgáltató? A Gondolat Állam tapinthatatlan falai közül igazítják az életünket?

Nem igaz! Hökkentően borzasztó. Mi emberek, élő, lüktető hús, lelkes érző emberek játékszerek vagyunk?! Komolyan, nagyképpően beszélünk, teszünk, élünk... aktivan... fontosnak gondoljuk magunkat...?!

Lehet, U. B. Cis! Lehet, hogy a Te szeszélyed. Lehet, U. B. Cis, hogy onnan a Gondolat Államból, Te adtad a gondolatot.

De én érzek, de én gondolkodom! Tudod-e U. B. Cis, mit tesz az: gondolkodni?

Tudod-e, hogy engem, minket embereket megindítottál, hogy a gondolat erősebb nálad... hogy a Lavina elindult?

Tudod-e U. B. Cis, mit tesz az, hogy egy olyan lény, amely sohasem érthet meg semmit, igazán fontosat, hogy ez a lény *töpreng*?

Hogy ez a lény minden lehetetlenség, értelmetlenség ellenére lázasan, lüktető fejjel, gözölgő agyvelővel, ijesztően komikus-rémületes gesztussal mindig csak a *Nagy, Végtelen, Örök Összefüggést, értelmetlen élete Igaz Ertelmét keresi...*?

Pálóczi Horváth György.

Andrásnapi ólomöntés.

Csitt-csönd! Itt az ólom!
Csitt csönd! Jöjj, szép álom!
Teljesüljél szép formába,
szép szeretőm alakjába!

a haja: fekete,
a szeme: fekete,
bajusza: fekete.
A szája szép piros.
Az arca szép piros.
A keze hűs fehér.
A lelke csendes,
belém szerelmes.
Szép szeretőm,
szerelmem, erőm,
kedvem keresőm,
itt vagy szivemben,
mutakozz önban,
ezüst kalánban,
hideg-forróban.

Csitt-csönd! Figyeljete!
Jön a legszebb gyerek.
Senki más, csak ő az,
Szivemben kél tavasz.
Óra kongat tizenkettőt,
im a forma szemem előtt!
Csitt-csönd! Csendes álom!
Jaj, hogy várom, alig állom:
óra szóljon tizenkettőt,
ma egy évre, új eszlendőt,
és aki ma ólmot öntött,

csitt-csönd, csitt-csönd,
ahhoz mint asszonyhoz jöttök.

Álom, álom, szép babona,
repülsz ide s repülsz tova.
Hátha nem lesz imígy soha?
Haj, ti jányok, én társnőim,
András napkor ólmot öntök!
Tűzből legyen a szivetek,
hogy ha vártok barna legényt.
Tűzből legyen a szemetek,
hítlén legények ha várnak.
Ugy forraljátok meg őket:
ha öntitek hideg vízbe,
ezüst veretű kalánba,
mázolatlan agyagtálba:
olyan legyen kit akartok.
kit kívántok, kit szerettek;
ne maradjon szivtek árva.
Csitt csönd! Itt az ólom,
ezüst kalánt tele töltöm,
mázolatlan agyag tálba
hamarosán bele öntöm.

Nézzétek, mint sustorog,
izeg mozog, hogy forog.
Most korona, most meg csákó,
a szivemmel csalfát játszó.
Óh mondjátok, mit jelent,
hogy ha nyílt könyv formát vett?
Pap lesz férjem, vagy orvos?

Ennek is jó, az sem rossz!
Csitt-csönd! Gyerekek!
Mához egy esztendőre
lakodalmat ülhetek.
Orvos jött ki, akit vártam.
Igy teljesült az én álmom.

Csitt-csönd! Csendes álom!
Jaj, hogy várom, alig állom.
Fejem alá, párnám alá
dugom Andrásnap i ólmom.
Ez válik majd valósággá.
Csitt-csönd! Jó éccakát,
Andrásnap i ólomöntés!
Éccakámat, álmaimat,
szép jövőmet bizom rád!

Elekes György.

Piros t íntával . . .

Senex

Értéktan a nyomdatechnikában.

Külö nféle világnézetű könyvekben a külső nyomással is lehetne fokozni az egyes fogalmak világnézet i értékét. Pi. SZERETET nek írni a szeretetet és pénz nek a pénzt.

Viviszekció.

Lehetsz jóakarát ú, szent, gondolkodó, költő, szürke munkás, titán, filister, feltaláló és robotos, nem vagy az ellen biztosítva, hogy valahol boncasztalra ne kerülj, hol nem vagy más, mint egy élő hulla, hol akármelyik csepegős orrú, sarlatán belékotorászik a vesédb e. Meny nyi transzirozás,belekben v ájkálás és élve boncolás folyik a plety kákban.

Témakeresőknek.

A témákon úgy járunk, mint a kavicsokon. Mind érdektelen. unalmas, csikorgó és elvegyülő szürkeségű. De ha egy szép lány felemel egyet, drágakövé lesz a kezében, s ha eldobja, kész vagy talán utána rohann i, mint egy áportirozó mopszli.

Kisértés.

A kisértés ugyan millió arcú s nincs gondolat, elképzelés és fogalom, amelyet meg ne tudna nyergelni, hogy rajtuk belénk lova goljon; de azért minden emberi kisértés tulajdonképen abba a három

alap kategóriába vezethető vissza, mellyel a Sátán környékezte meg az Embernek Fiát.

Példának csak egyet, a frankhamisitást alkalmazni a harmadik kísértésre. A Sátán tudja, hogy az emberek az egyetlen ut a *szenvedés* helyett inkább készek erőszakra és tisztességtelen eljárásra, egy világi cél érdekében és alkalomadtán szívesen leborulnak ő előtte, hogy sikereik legyenek. Nincs okunk abban kételkedni, hogy frankhamisitóink jószándéku, merészen grandiózust akaró személyiségek. A Sátán felvitte őket a hármás zöld halom legtetejére s a kereszt tövéből — de háttal a keresztnek — megmutatta nekik Magyarországot és meg-ejtően sziszegte a fülükbe: Mindezt néktek adom, ha leborulva imádtok engem. — Megszédültek, elestek, s a Sátán most markába nevet.

Felületesség ?

Talán nics ilyen, vagy szükségképen van. A lélek minden ajtajánál ott ül egy csomó határőre az ember saját külön Rosszának. És mindenkitől, ami be akar jönni, kéri az utlevelet. S megismerik. Amin rajta van az idegen rokon, a világbeli Rossz vízuma, annak tulajdonosát előzékenyen kalauzolják, mennél beljebb a lélek magvá felé, a többieket, a jókat vagy mindjárt elijesztik, kilövik, vagy bedugják őket sötét emlékezéstelen vermekbe, börtönökbe. Ha egy erőszakosabb mégis be tud törni a lélekbe, külön öröket adnak mellé, hogy vigyázzanak rá, s ha hangját felemeji, kiabálják tul, győzzék le annyiszor, míg egyszer végleg elernyed, meghal, vagy hozzájuk pártol.

Óh emberek, hol van az a sok jó, amit olvastatok, láttatok, gondoltatok, amit belétek kiabáltak reménytelen szavu próféták. Hová sikasztottátok őket ti tömeggyilkosok, gazdái a Rossz tobzódó bárjainak? Számoljátok be velük és csináljátok egy tisztaságot szomjazó percekben irtózatoss nagy telemrehívást !

~~~~~

Jövők felé . . .

Virág esőben jár a lelkünk,
és új érzések gyulnak bennünk ;
Szemünk egymásra gyulva lobban . . .
és szívünk mindig összedobban.

Vezess ! Vezetlek . . . a szerelmünk
Örökre égő tűzláng nekünk.
Csókolj addig míg szép az élet . . .
— Holnap, talán már te se remélsz,

Holnap, talán, én se remélek !

Radányi Sándor.

Diákadomák.

Mutatvány, „A pataki diákvilág anekdotakincсібől“. Dr. Panka Károly és Komáromi János munkája.

A pataki ősi Kollégium tanítványai mindenkor hűséges letétményesei voltak a főiskola hagyományainak s a hála érzéstől áthatva ápoiták szívükben az Alma Mater iránti sírigtartó ragaszkodást. Az a nemes szellem melyet minden volt pataki diák a főiskolától nyert és amellyel a nemzet szolgálatában oly sok áldásos munkát végzett tündöklő bizonyossága annak a kiváló nevelési rendszernek, amely a bodrogszparti Athént mindig jellemezte és amelynek reprezentánsai — bárhová állította is őket a sors — mindenütt megállták helyüket, hírt, nevet és dicsőséget szerezve Alma Materüknek.

Ez a hűség és a hála érzése hatotta át a Pataki Diákszövetséget is, mikor elhatározta, hogy a már veszendőbe indult diákanekdotákat összegyűjti és kiadja, hogy az utókor részére megőrizhető lehessen.

Az összegyűjtéssel Dr. Panka Károly nemzetgyűlési főkönyvtárnokot és Komáromi János író bízta meg. A szerkesztők már négy hónapja gyűjtik az anyagot s dolgoznak ezen az örökbecsű művön, melybe most már csak június 30 ig fogadnak el még közleményeket.

A Pataki diákvilág anekdotakincse c. műből itt közlünk egy-néhányat mutatványul.

I.

Tompa Mihály nem szerette a zajos multságokat, de a diákok társaságában szívesen vett részt. Előadásával, szellemes társalgásával egészen lebilincselte őket. Bort keveset ivott, de a kártyát szerette. A negyvenes években egy alkalommal visszatérve a legációról, mindjárt az első este elkártyázta azt a kis pénzt, amit mint legátus keresett. Ekkor elővette a hólyagzacskóját, — amiben akkoriban a diákok az aprópénzt tartották — és összetépte. Barátai kérdezték, hogy miért tette ezt. Ő egy másik kérdéssel állott elő: „Mit csinált Kosciuskó mikor Lengyel ország elveszett?“ Azt válaszolták neki: „Összetörte a kardját, mondván: nincs vele védeni mit.“ „Én meg — viszonzá Tompa — összetéptem a zacskót mondván: nincs bele rakni mit.“

II.

Tompa Mihály egyízben mendikáns volt Hanván, ahol a tanítónál, miközben a diák a tanítóval elbeszélgetve borozgatót, szerényen meghuzta magát egyik sarokban és unatkozott. A tanítónak a nagy beszélgetés közben egyszer csak eszébe jutott a figyelemre sem méltatott mendikáns s borral kínálva meg őt, így szólt hozzá:

„Igyál öcsém! Még hanvai pap is lehet belőled!“

És igaza volt! Nemcsak hanvai pap, hanem még nagyobb ember is lett belőle.

III.

Máshová hívták meg Tompa Mihályt papnak, ő azonban a deputációnak a következő választ adta:

„A hamvai pap hamvai, Hamván fognak elhamvadni.“

Dr. Panka Károly közlése.

IV.

Három diák találkozott össze valamikor egy öreg tiszteletesnél: egy pápai, egy debreceni meg egy pataki.

Ebédnél a tiszteletes úr ült az asztalfőn, mellette balról a pápai, jobbról a debreceni, szemközt pedig, az asztal tulsó végén — a pataki.

Ebéd után pipára gyujtottak mind a négyen. Pipaszó közben a tiszteletes úr oda fordul a pápaihoz:

Aztán hány esztendő's öcsémuram? Én bizony megvolnék már huszonnégy tiszteletes uram, — felelt nem minden kevélység nélkül a pápai diák.

Most a debrecenire nézett a tiszteletes úr:

— Hát öcsém uram?

— Hárommal több, — pöffentett a pipán a debreceni.

A tiszteletes az asztal tulsó vége felé bökött, a patakinak:

— Hát öcsémuram?

A pataki diák nagy bodrot eresztett ki a pipájából s úgy félvállról vetette oda:

— Mint azok ketten együtt véve.

A tiszteletes urat bántotta kissé ez a nagy fölény s gúnyosan vágott vissza.

— Aztán tud-e annyit, mint ezek ketten együttvéve?

-- Mint maguk hárman! — volt a válasz.

Komáromi János közlése, Budapest.

Irodalom és kritika.

Az „Ifjusági Közlöny“ irodalmi délutánja május 9-én. Lapunk ezévi célkitűzésénél elsődrendű feladatának tartotta, hogy amennyire szerény keretei megengedik, pótolja városunkban a most szünetelő Irodalmi Kör munkásságát. Hogy ennek a programnak legalább részben eleget tegyen, elhatározta a lap szerkesztősége egy olyan irodalmi délután megrendezését, amely egyfelől találkozója legyen a Csonka felvidék és a pataki iskola írógárdájának. másfelől városunk intelligens közönségének egy olyan irodalmi eseményt jelentsen, amely méltó a főváros irodalmi délutánjaihoz. Épen ezért fordultunk a legkiválóbbakhoz, akik iskolánkból kinőttek, dr. Rácz Lajoshoz. Novák Sándorhoz, Komáromi Jánoshoz és hogy az elszakított, de tőlünk soha el nem felejtendő Felvidék velünk való örök egységének is kifejezést adjunk, elhívtuk az ősi kollégium falai közé azt, aki ennek az iskolának soha sem volt diákja, de aki a mi lelkünkéből lelkedzett magyar élet egy darabja, akit ugyanaz a levegő éltet, ami itt is úr és amely valamikor Rákóczit és Kossuthot, Kazinczyt meg a többi nagyokat táplálta. És amikor ezt tettük, akkor — azt hiszem — jól szolgáltunk a magyar irodalomnak és az integer magyar géniusznak.

Költeményeit ismerve is, sokat vártunk tőle. hiszen mindnyájan tudtuk azt, hogy a modern magyar lírának az elszakított vidékeken Áprily és Reményik mellett legkiválóbb képviselője, aki megragadó erővel és a költői színeknek szinte alig ismert ragyogásával éneklí a rabszolgákat, az élet nyomorultjait és akinek szíve ott harangoz, a felvidéki magyarság düledező haranglábán mint örvendező életharang, vagy szomorú lélekharang — mindegy hogyan, az a fő, hogy hallgatnak rá; felfigyelnek rá és az biztos, hogy míg ilyen harang kondul odaát, addig él az ottani magyarság! Valahogy ez a gondolat lett urrá nagyszámú és előkelő pataki hallgatóságán is, mikor megszólalt érces hangja és mint a nagyharang verte ki ezeket a szavakat:

Kongatom piros harangom,
ifju szívem kongatom . . .

és azután nekilendült a gondolatok árja, mint egy elszabadult folyó, vagy sokáig visszatartott férfisirás és zuhogott, hömpölygött és ostromolta a szíveket; apró rimek csilingeltek bele ebbe a hömpölygő gondolat tömegbe és amerre elhaladt, liliomvirágok nyiladoztak és a krisztusi szeretet lelkének illata áradt. Igen, közönséges, sablonos szavakkal a kritika metsző-késével nem lehet elintézni a Mécs László verseit akkor, amidőn azok egyszer az ő ajkáról folynak, mert valóban a szív beszédei azok a szívhez, szegény sebes emberszívekhez, vagy ha úgy tetszik, hát rabszolgaszívekhez, — a szív beszédei előtt pedig elhallgat az emberi ész.

A többi előadók is csak gyönyörűségére voltak a hallgatóságának. Dr. Rácz Lajos kedves egyszerűséggel emlékezett meg megnyitóbeszédében arról, hogy a pataki diákok között mindig élt az a tö-

rekvés, hogy az irodalomnak szolgáljanak és különböző egyesületekben fejlesztették idevonatkozó tudásukat, míg Novák Sándor a magyar-irodalom kiváló költő tanára a modern líra sajtószerű gazdagságát fejtegette a régibb lírával szemben, rámutatva arra, hogy a modern lírának igenis helye van a magyar irodalomban és az a forrongás, amely ma azt jellemzi, bölcsője egy új Petőfinek vagy a magyar irodalom egy új nagy hőroszának. Nagyon hálás közönsége volt Komáromi Jánosnak is, aki eljött tünnepevényekre, hogy a nagy íróvá fejlődött volt pataki diák írás művészetével fizessen az Alma Maternek. Novellájában a gyermeki élet kitűnő megfigyelőjét láttuk meg, aki azokkal az apró bohóságokkal, amik a kislegénykével meg a nagy kisasszonykéval megtörténtek gyakran kacagásra indította lelkes közönségét.

Gosztonyi László tanítóképzőintézeti növendék zongoraszámai és a folyton munkás főiskolai kórus énekszámái tették színesebbé az irodalmi délutánt, amely bizony irodalmi estélyé nőtte ki magát mert — ami még nem történt meg Patakon — a négy óraker kezdődő előadásra este 7 óraker is ott ült a közönség és bizony akkor is csak kénytelen kelletlen távozott, amikor Benke Kálmán felelős szerkesztőnek a Közlöny forró és munkás szeretetétől áthatott szavai az irodalmi délutánt bezárták.

A nagyhatású és magas színvonalú előadás büszkesége lehet az 1925/26. évi Közlönynek, amelynek szerkesztői nagyon hálásak azoknak, akik a Közlönyt értékelni és szeretni tudva, a legnagyobb készséggel segítettek ezt az irodalmi délutánt mindenki számára felejthetlenné tenni.

Semper.

A Kórus záró-hangversenye 1926 jún. 20-án. A Kórus szerepléseinek koronája volt a szépen sikerült hangverseny, egész évi fáradságos munkájának legszebb bizonyágtétele. Kicsi, de lelkes közönség hallgatta ezt a bizonyágtévést és tapsviharaiban adta legnagyobb elismerését a műsor minden egyes száma után. A hangverseny a maga nemében újdonság volt Patakon és most az egyszer az újdonság sem tudta felkelteni a nagyobb közönség kíváncsiságát. Nem tudjuk megérteni ezt a nagy közönyt. Ha ingyen hangverseny, vagy épen cirkusz lett volna ezen az estén, bizonyára kicsi lett volna a Tápintézet Mudrányterme, de mivel egy komoly hangversenyről volt szó, amely komoly figyelmet és nagyobb lelki intelligenciát kíván, nem szólhatunk olyan nagy közönségről, mint amelyet a Donnert cirkusz előadásain láttunk. Nem tudjuk elgondolni, hogyan lehessen megvalósítani a theológusok és a városi közönség között azt a megítéltebb viszonyt, amelyet épen a közönség kíván s amelynek hiányáról oly szomorúan panaszkodnak? Mi keressük az alkalmat minden ifjúsági munkában, előadásra és sok más helyen, de ha ilyen dűbenetes közönnnyel találkozunk, ne ránk vessenek.

A hangverseny műsorának minden egyes száma nagy gondal volt előkészítve s ennek folytán szépen is sikerült. A nyitány (Ammer: „Nem, nem soha“, „Dalárinduló“) után Dr. Gulyás József fő-

gimn. tanár adta elő alkalmi prólóját. Nagyon szép dal volt a dalról, megkapó gondolatokban elmondva: „Mi vagy te Dal“? Lampért—Farkas: „Miénk a föld“ c. hangversenydarabot adta elő a Kórus nagy hatással. Ez a kar a „Soproni XX. Országos Dalosverseny“ első csoportjának kötött darabja volt. Barkóczy Sárika IV. g. t. egy Bach op. kedves előadásával kötötte le a hallgatók figyelmét. Szünet után a Demény: „Szerenád“ lágy melódiája dörgő tapsvihart váltott ki. Nagy József IV. é. hh. Kovács Béla ének- és zenetanár zongorakíséretével egy Bloch: Magy. fantáziát adott elő hegedűn. Lányi: „Régi nóta“ c. népdalegyveleg után Kovács Béla ének- és zenetanár adta elő saját szerzeményű „Balladáját“. A közönség osztatlan elismerése volt bizonyosága szép játékának. Gyagyovszky—Tiboldy: „Toborzó“ és Hoppe: „Népdalegyveleg“ szép előadása után a Szózat eléneklésével ért véget a hangverseny.

Hogy a Kórus ilyen szép eredményt tudott elérni, az Kovács Béla ének- és zenetanár érdeme, aki lelkes odaadással vezette és tanította az Énekkart az egész éven át. Köszönetet mondunk neki buzgalmaért, amellyel lehetővé tette, hogy a Kórus eddigi hírnevét nagy mértékben újra növelte. A hangverseny rendezését az Énekkar Bizottsága a legnagyobb lelkesedéssel végezte. N. J.

Három dolgozat. Harsányi István: Miskolczi Csulyak István élete és munkái. Debrecen. 1926. 8°. 26 old. — Gulyás József: A Perényiek a magyar irodalomban. Sátoraljaújhely. 1926. 8°. 22 old. — Gulyás József: Dolgozatok. Sárospatak. 1926. 8°. 50 old.

Nem ismeretlen a művelt magyar olvasóközönség előtt az a hatalmas nekilendülés, amely irodalmunknak minden ágában, de különösen a tudományos irodalomban tapasztalható és amely, mintha egy új nemzeti ébredés korát élnénk, teleszórja termékeivel a magyar talajt, hogy gyümölcsöt hozzon a magyar jövőnek. A magyar tudományos irodalom jórésze eddig, ha szabad így mondani, inkább a grandiózust szerette; ötven-hatvan év alatt utól akarta érni, vagy egyenrangúvá akarta tenni magát a nyugati országok nagy multra visszatekintő szakirodalmával, aminek következménye, hogy Szabó Dezsővel szóljak, a mázsás könyvek tudós irodalmának a megszületése volt, amely már összefoglaló, mindent tudni és mindent adni akaró természeténél fogva sem adhatott alaposat, egyébként azonban teljesen megfelelt a magyar természetnek, a mindenben nagyot és egyszerűt sokat akaróknak.

Az összeomlás utáni úri magyar-önmagunkból való kiábrándulásunk ezen a téren is kezdi megteremni egészséges gyümölcseit. Az „ad fontem“ komoly elve, nálunk is hovatovább szabállyá lesz és a pedáns, komoly és elsősorban egészségesen fejlődő magyar tudományos irodalom alapjait segítenek lerakni kiváló munkásságú férfiak olyan munkái is, mint amilyenek a napokban Harsányi István és Gulyás József tollából gyors egymásutánban megjelentek.

Harsányi István könyve székfoglaló a debreceni Tisza István Tudományos Társaságban s mint ilyen, újabb bizonyítéka a nagy

tudományú professzor lankadatlan munkásságának. Munkájában az ő kedvenc korához a XVI., XVII. század még ma is sok tekintetben ismeretlen, vagy töredék ismeretes világához fordul és kutatásainak eredményeképpen a magyar protestáns egyháztörténetírás építelésébe illeszt be egy olyan téglát, amely eddig onnan hiányzott. Miskolczi Csulyak István nagy részben ismeretlen élete és meglepően nagy irodalmi munkássága valóban méltó arra, hogy egy ilyen értekezésen keresztül elfoglalja a maga méltó helyét a reformáció szülte többi nagy magyar között. Élettörténetén és munkásságának ismertetésén keresztül, mint pap, egyházszerző és különösen mint író ember áll előttünk. A nagy szakismerettel és hozzáértéssel megírt munkát örömmel üdvözöljük és átolvasása után csak egy lehet a kívánságunk; vajha minden tollat forogató predikátorunkról ilyen pontos és kimerítő munka állana a rendelkezésünkre!

Gulyás József két munkája közül az egyik: „Perényiek a magyar irodalomban“ szintén székfoglaló értekezés a debreceni Tisza István Tud. Társaságban. Önmagában rejlő értéke mellett különös értékének megint csak azt hozzuk fel, ami Harsányi professzor munkájára is áll, hogy t. i. olyan témát dolgoz fel, amely eddig teljesen elhanyagolt volt és ezzel ismét csak előre viszi a magyar tudományos életet. Valóban érdekes megfigyelni, hogy míg a Perényi család kortársai a Tomoriak, Zápolyák, Zrinyiek, Martinuzziak és még sokan mások annyiszor megihlették íróinkat, addig a pataki iskola megalapítója, félmagyarország ura és annak családja jóformán egészen kiesik az írók érdeklődésének köréből. Pedig magának Perényi Péternek hányatott élete és a ma történelírása előtt is nehezen kimagyarázható jelleme (erőszakos hódító, de van ideje iskolát alapítani, hol Zápolyának, hol Ferdinándnak esküszik hűséget, király akar lenni és hosszú börtön őrli fel életét) mind olyan motivumok, amik joggal inspirálhattak volna az egy Szigligetin kívül többeket is a feldolgozásra.

Míg a „Perényiek“ egy értekezést, addig a „Dolgozatok“ több felolvasást és hirlapi cikket foglalnak magukban. Legnagyobb részüket a centennáriumi esztendőök hívták életre, amelyeknek babérkoszorúhoz az író is odavitte nagy tudásának egy egy hálalevelét. Az adatok miatt értékes kisebb cikkek mellett különösen a három nagyobb dolgozat az, amely különösebb figyelmet érdemel. A két első „Jókai és a népdalok“, továbbá „Jókai és a kálvinista énekek“ koszorús regényírónk írói arcképéhez két nagyon érdekes ecsetvonással járul. Az egyikkel megfesti a népdalokban élő és azokat ismerő, megszerető Jókait, a másikkal pedig hozzájárul a kálvinista Jókai portréjához, amely zsoltáros szülők és zsoltáros kollégiumok nevelését és emlékét lehelli felénk. Úgy ezekkel, mint Madáchról írt hosszabb tanulmányával (amely először Közlönyünkben jelent meg) méltón gazdagította a centennáriumi évek nagy irodalmát.

Türr tábornok. Irta: Gonda Béla. Budapest. 1925. Kiadja Baja város közönsége. 8° 124 oldal.

A legendás hírű Türr tábornok életét tárja elénk e könyv, mely-

lyel születése 100. évfordulója alkalmából adott ki szülővárosa, Baja város közönsége.

Türr István alakja azok közé a magyar ősertékek közé tartozik, akikben hatalmas életakarát lobogott. Életakarata széttörte a kereteket, amit a sors neki juttatott: egyszerű lakatos, majd kőműves inasból lett tábornok egy idegen hadseregben, egy idegen nép szabadságharcában, európai hírű diplomata, gazdasági reformátor, az eszmék gyakorlati munkása és mindennél inkább igazi magyar hős, az élet minden területének hőse. Életének középpontja a szabadságharc. Előttünk áll, mint a régi osztrák hadsereg katonája, majd mint az olasz légió tagja. Innen kerül el a krimi háborúba, aztán ismét olasz földre, Garibaldi oldalához. Itt éri a magyar szabadságharc és ő nem mehet haza a honvédek közé. Itt harcol az olaszok szabadságáért úgy, mintha saját hazájáért küzdene a közös ellenség, az osztrák ellen. Minden vágya az, hogy átvághassa magát csapatával a magyar földre, de ez sohasem teljesedik be. Jön a magyar szabadságharc gyászos bukása, ő ott marad Olaszországban a szabadságért küzdő magyarok vezérének. Összetartja a magyarságot a harcban is, az emigráció alatt is. Aztán jönnek a béke éveinek munkái. Visszatér az imádott haza földjére, itt folytat óriási értékű gazdasági, külpolitikai munkát. Különösen a vízi utak kiépítése a legnagyobb érdeme. Ma talán már csak úgy tudnánk kellőleg méltányolni munkásságot, ha ott élnénk annak a kornak a szellemében, amely építésről, újításról, különösen vízi útakról hallani sem akart. Ezekkel szemben *akart* egyedül ő és akik vele voltak. Olyan hős volt, aki a harcban, béke munkáiban egyaránt vezér tudott lenni.

Érdekes, hogy a mai Levente-egyletek eszméjét már ő is felveti az elnyomás éveit alatt. Türr István igazi világtörténelmi alak: három ország hőse, de mindig és mindenütt elsősorban magyar volt.

Mindezt az életrajzíró és a bizalmas barát kedves részletességgel beszéli el Gonda Béla könyve. Emlékeket, okmányokat, leveleket, de leginkább személyes kapcsolatokat elevenít fel az elbeszélés folyamán. A könyvben látjuk a kort áramlataival, harcaival, vezető férfiaival, de a középpont maga a hős: Türr István. Nemcsak élete, de elvei, eszméi, tettei sugároznak felénk a könyvből. Az író kívánja, hogy hivatott történetíró dolgozza fel életrajzi adatait, mi azonban úgy érezzük, hogy e könyv által is egy nagy magyar egyéniség alakja bontakozik ki a magyar közönség előtt teljes fényében, heroszi nagyságában, de éppen ilyen magyar szíve meleg sugárzásával, amelyik mindvégig a mienk

„Előadások“ a gályarabok kiszabadulásának emlékünnepe. Marton János főisk. közigazgató és Harsányi István theol. tanártól. (Megjelent Sárospatakon, 1926. 8. rétt 36. oldal).

A gályarabok kiszabadítása 250 éves évfordulójának méltó megünnepléséről beszél és tesz bizonyosságot ez a kis füzet. Az első részben Marton János közigazgató és történetíró szemekkel elemzi a gályarabok korát. Szinte éreztük a kor történetének lüktető erőit.

Lelkünkön átvonúl a kor tragédiája... a gályákhoz láncolt hithű prot. papok. Majd közeledik a gálya „közeledik a hajó had“ mert nem hagyja Isten az ő gyermekeit el és de Ruyter pedig „nem engedett.“ Nem engedett, mert az igazság lelke arra küldte el, hogy megharcolja legszebb győzelmét, a gályarabok kiszabadítását. Az előadás minden sora szívhez szól. A második részben Harsányi I. th. tanár tesz bizonyosságot kutató lelkesedéséről. Kikutatja azokat a martirokat, akiknek óriási részük van a pataki tradicionális szellem megteremtésében. Huszonkét pataki diák — mint örök eszményképek a pataki diák számára.

Nem szabad, hogy az a nemes törekvés, — amelyet ezek az előadások kifejtenek — meg ne érintse a prot. lelkeket. A gályarabok halhatatlan példája kell, hogy elevenen éljen ma is a mi lelkünkben is. Olvasnunk kell hát, hogy példákat és hősokeket lássunk.

Hastings: A mintakép. Fordította: *Incze Gábor*. Tahitófalu 1926. 8. r. 158 o. E fordítás, első kötete a Hastings: Isten ígéje a gyermek lelkében beszédgyűjteménynek. Szerkesztője Incze Gábor segédlelkész. A többi kötetek negyedévi időközökben fognak megjelenni.

Az első kötet 50 gyermekistentiszteletre való beszédet tartalmaz, amelyeknek textusai folytatólagosan Mózes és Józsué könyveiből valók. Az első beszéd I. Móz. 1 : 27. alapján épül fel s címe „A minta kép“, ettől nyerte az egész kötet címét.

Hazánkban a gyermekistentiszteletek még nem nagy múltra tekintenek vissza, ezért nem dicsekedhetünk virágzó ily irányú irodalomról. Szükség van hát e nemű művek átültetésére. E kötet beszédei azonban inkább eszméltetők, gondolkozásra ébresztők s alig van néhány, amelyet nyugodtan el lehetne mondani gyermekeink előtt. Középsiskolás kisebb ifjúság, városi, műveltebb fiatalság előtt néhány változtatás nélkül épüléssel használható. Ellenben falusi gyülekezeteinkben, aki használni akarja, annak alaposan birkóznia kell a nagyobb érthetőséggel, a falusi gyermek lélekhez való közelvitelével. Szép szemléltető illusztrációk tarkítják s változatos, gazdag nyelv teszik vonzóvá. Mindamelett a sokszor mély tartalom sok egy gyermekistentisztelet s az arra szolgáló beszéd körébe. S ezt teljesen nem tudja még a moralizáló törekvés sem ellenúlyozni. A beszédek tehát arra jók, hogy értékes vezérfonalul szolgáljanak a vezető részére s azokat felhívva bocsássa rendelkezésére hallgatójának. Mintaképpül az istenarculat helyreállítását tűzi ki, ami az első beszédben az óhajtásban fejeződik ki. „Szeretnénk hasonlók lenni Jézushoz. Segíts Atyánk, teremts minket újjá az Ő hasonlatosságára.“ A beszédet a Kristóf-legenda zárja be. Az Incze Gábor munkája nem pusztán fordítói, hanem részben átdolgozó is; a beszédeket magyaros vonatkozásokkal is megtűzdeli.

Tanulmányt Csikesz Sándor debreceni egyetemi tanár írt hozzá: „Pár szó a falusi gyermekistentiszteletekről“ címmel. Ebben óva int a külföldi, főleg angolszász, e körbe vágó beszédek szolgálai átvételétől s mély analysissal mutat rá a különbözősége, amely a magyar s más — angolszász-német — gyermek között van anyagi helyzet, szellemi

környezet, vallásos világkép tekintetében. Aztán igazolja a gyermek istentisztelet jogosultságát, mert bármennyire egyeznek is az előbbieken a gyermeki lélek a felnőttekével, „a gyermeknél a szemlélt élet-példa jelentőségét messze meghaladja a fantázia elképzelt életpéldája. A fantázia élettermő ereje sorvad el és lesz csökevényes a felnőttek világában.“ S Csikesz mikor itt keresi a gyermekekhez intézett s nekik szóló beszédek jelentőségét, a lélektan megállapításait ragadta meg s eredményeit szűrte le.

A könyv kiállítása csinos, izléses, dícséri a Sylvester nyomdát.
H. L.

„**A tenger.**“ (A magyar Adria-egyesület folyóirata Gonda Béla szerkesztésében.) Talán amikor a miénk volt, amikor négyfelől csapdosta a Magyar birodalmat — nem tudtuk megérezni benne a kincset, az értéket, a szépet, csak amikor már mind elvesztettük, amikor Fiume tornyáról is levették a magyar trikolor, amikor már Adriánk sincs, akkor döbbenünk meg és akkor kezdjük visszasíratni a „*tengert.*“ Ez az első gondolat, amelyet fölébreszt bennünk a Gonda Béla szerkesztésében megjelenő „Tenger“ c. folyóirat. Trianon eltépte tőlünk az Adriát, de annak a nyolc évszázadnak dicsőséges emléke, — amely alatt a miénk volt —, élni fog a magyar szívekben. Ez a nemes törekvés, a nagyfontosságú nemzeti probléma mellett a folyóirat későbbi lapjain, kiterjeszkedik *kulturális célokra és közgazdasági törekvésekre. Történeti hagyományokat* elevenít föl a magyar Adria uralmáról; *ismereteket nyújt* a tengerre vonatkozólag; megkapó szemléletességgel *ad képeket* a tengerutatós sikereiről stb. Mind olyan momentumok ezek, amelyek az oceanografia tudományt s a magyar tenger ujjászületésének és erőteljes fejlődésének nagy érdekeit közvetlenül művelik, propagálják és szolgálják. Szemléletes képek, ismeretterjesztő közlemények, kritika, irodalom, külföldi szemle, széles ismeretkörrel nyújtanak és nagyban emelik a lap színvonalát. A legnagyobb örömmel üdvözljük a magyar kultúra és a magyar élet emez új megnívánulását. Bárcsak a maga törekvésének nemes tendenciájával el tudna juttatni bennünket nemcsak a magyar tenger ujjászületéséhez, hanem a nagy magyar feltámadáshoz is. Az értékes folyóiratot bizalommal ajánljuk olvasóink figyelmébe.

B. Z.

Dr. Gesztelyi Nagy László: A magyar tanyarendszer kialakulása.
Kecskemét. 1926. 36 oldal.

Mint a „Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara“ 4. sz. Kiadványa jelent meg e könyvecske, mint első része egy nagyobb munkának, amelynek második részében a magyar tanyák mai helyzetét, harmadik részében pedig a magyar tanyák és a tanyai gazdálkodás jövőjét dolgozza fel a szerző. A munka írásában célzatosság rejlik. A kormány által őszre összehívott országos szakértekezleten a tanya problémája tárgyalás alá fog kerülni. Mintegy annak előkészítését célozzák tehát e füzetek. Ez az első füzet a magyar tanyarendszer múltjával foglalkozik, ismerteti annak kialakulását, rendszertelen, öt-

letszerű elrendeződését, amiben megmagyarázva látja a szerző mindazokat a bajokat, amelyek a mai tanyarendszernél felmerülnek s orvoslásra várnak: a mai tanyarendszer a gazdasági, társadalmi és kulturális követelményeknek csak kis részben tud megfelelni.

E füzet annál is inkább elismerést érdemel, mert a magyar tanyakérdésnek nagyon szegényes az irodalma s átfogó tanulmány eddig még nem is jelent meg. Emeli még a füzet értékét, hogy szerző munkájánál sok eddig fel nem dolgozott, elsődleges forrásokból: levéltárakból és magánlevelezésekből merített. A feldolgozás bárki számára élvezhető, ezért is ajánljuk szívesen az érdeklődők figyelmébe. E kérdéssel foglalkozni, mint szerzőnk mondja, ma nemzeti kötelesség!

H. L.

Huszár Károly: Az Égő Oroszország. Budapest, 1926. 8°, 336 o. Huszár Károly volt miniszterelnök könyve 336 oldalon 44 eredeti illusztrációval diszitve elénk tárja az egész orosz problémát és a vörös forradalom történetét. Tárgyalja a szovjetország politikai és gazdasági életét és mindkettőnek bomlasztó hatását. Előttünk állnak az orosz gazdasági rejtelmek, az orosz szekták, a vértől megvadult embertömegek, az orosz családok pusztulása a kommunista iskolák az ellenforradalmak, a hadifoglyok kálváriái, az éhínség, emberevők, gyermekbanditák és gépimádók szinte hihetetlen képei. A Szovjetország rejtelmeinek kulisszatitkaiba vezet be az író

Magyar társadalmunk minden rétege kétségbevohatatlan adatokat nyer a könyvből és hatalmas tanulságokat a magyar közélet számára. Ára 150.000 K Kapható minden könyvkereskedésben:

~~~~~

Egyleti élet.

A „Hittanhallgatók Egylete“ alakuló közgyűlését szept. 20. tartotta, mikor is az év folyamán elnökké ismét Benke Kálmánt választotta meg. Tanárelnöke hivatalból Nt. Marton János. Az egyleti élet nyugodt, elmélyülő munkáról beszél. A gyűlések (17) tárgyszorozatában a prédikáció s majd filozófiai, majd vallásos tárgyú felolvasások mellett mindig helyet kapott a zeneszám, szavalat s a bibliával való táplálkozást célzó bibliai részek előadása. Az egyletnek ez éven nagyobb volt a külső, mint a belső építő munkája. A külső munka jóval felülmúlta az elmúlt

évek e nemű munkáit. Amellett a jótékony munka mellett, hogy az egylet tagjai több alkalommal bibliamagyarázatot tartottak a főgimn. I. Rákóczi György-Egyesületében, örömmel kell beszámolni arról, hogy a főgimn. internátus 3 szobájában lakó 30 gimnazista körében folyt theologusok vezetése alatt bibliaköri munka. Egy újabb alkalom ez a cserkészet mellett a gimn. ifjúság vallásos életének ápolására, fejlesztésére. A diákszövetségek gyűlésein az egylet képviseltette magát: a Mekdesz nov. debreceni képviselő gyűlésén, a Mefhosz és M.

Prot. Diákszövetség februári konferenciáin; ezeken kívül a Meksz téli konferenciáján az egyletnek mintegy 6—8 tagja vett részt. Nov. 22-én dr. Viktor János budapesti teológiai tanár volt az egylet vendége; márc. 6—7-én pedig a Meksz kiküldötteinek: Deme László, a Diákok Háza elnöke, Szalay Károly emődi orvos s Szabó Zoltán sátorlajaujhelyi hitoktató, — látogatását írhatjuk előmenetelünkre. Az egylet évi munkásságának csúcspontja a Sárospatakon, jun. 25—27-én tartandó theol. konferencia lesz. Az egylet keretén belül négy bibliakör működött theol. tanárok vezetésével. A bibliaköri élet intenzívebbé tételét célozta, hogy ez év folyamán a theol. ifjúság diákkamaráinkint bibliaköri munkára csoportokká egyesült. Máj. 15-én az egylet predikáló versenyt rendezett, mely alkalommal a versenydíj felét, 150,000 K-t, Béky Zoltán III. é. hh. nyerte el. Az egylet felügyelete alatt álló iratterjesztés évi forgalma mintegy 20 millió koronára tehető. „Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a munkálást jó kedvéből.“ Fil. 1:13.

A Főiskolai Énekkar 1925. évi szept. 17-én tartotta alakuló közgyűlését, melyen Nagy József IV. é. hh.-t választotta egyhangúlag elnökévé. A tisztikar többi tagjai: Horkay László főprecentor; Nemcsik Endre alprecentor; Nyitray Béla I. tenor, Vacsy István II. tenor, Főző László I. bassus, Oláh István II. bassus protokántorai.

Az Énekkar élete az elmúlt iskolai évben mozgalmas és szereplésekben gazdag volt. Kovács Béla ének- és zenetanár szemé-

lyében új vezető-tanárt kapott az Énekkar. Az ő lelkes, buzgó vezetése és a tagok szorgalma eredményezték azokat a szép sikereket, amelyeket helybeli és vidéki szereplések alkalmával aratott s amelyek öregbítették ennek az „örök ifjú“ kórusnak dicsőségét. Minden szereplése a magyar dal soha el nem múló dicsőségének hirdetése, a nemzeti büszkeségnek, reménységnek és fájdalomnak hű kifejezője. Tudott örülni az örülőkkel, sirni a sirókkal, de tudott vigasztalni is a szomorúságban.

Okt. 4-én a Sárospatak nevezetességeit megtekintő magyar írókat és művészeket lepte meg dalaival. Okt. 9-én Győr Imre taktaharkányi ref. lelkészt, a kórus volt főprecentorát temette Taktaharkányban. Okt. 16-án Kertész István III. é. orvostanhallgató temetésén szerepelt Nagycigándon. Okt. 31-én az iskolai ünnepélyen szerepelt, majd a délutáni vonattal Ujhelybe ment a ref. egyház meghívására s a templomban szerepelt a reformációi emlék-ünnepélyen. Nov. 1-én az olaszliszkai ref. egyház hívta meg Énekkarunkat, hogy az egyház 400 éves fennállásának emlék-ünnepélyén szerepeljen. November 12-én vallásos estélyen szerepelt. Nov. 14-én az Ifj. Olv. Egylet műsoros estélyén szerepelt szép sikerrel. Nov. 17-én Csontos Aranka úrleányt temette Ujhelyben. Nov. 21-én a legnagyobb magyar: Széchenyi emlékének szentelt iskolai ünnepélyen, 22-én pedig a Prot. irod. társaság műsoros délutánján szerepelt.

Dec. 13-án Lévy József centenáriuma alkalmából áldozott a költő emlékének. Dec. 14-én Bakó

Gyula I. g. tanulót temette Ke-nézlőn.

Febr. 6-ára Mezőcsát előljáró-sága hívta meg a Kórust egy jótékonycélú hangversennyel kapcsolatban. Febr. 13-án a Hittan-hallgatók Egylete által rendezett műsoros estélyen szerepelt az Énekkar szép sikerrel. Febr. 20-án idősb Galgóczy Barna temetésén énekelt a kar. Febr. 28-án a templomban szerepeltünk.

Márc. 14-én az újhelyi ref. egyház meghívására a templomban rendezett hazafias ünnepélyen hazafias dalaival aratott szép sikert. Márc. 18-án este lampionos szerenádót adott dr. Trócsányi József theol. tanár és Csontos József gimn. ig. tisztele-tére névnapjuk alkalmából. Márc. 27-én II Rákóczi Ferenc születésének 250. évfordulója alkalmából rendezett emlékünnepele-ten szerepelt a Kórus az egyesített sárospataki dalárdákkal együtt.

Ápr. 24-én lampionos szere-náddal üdvözölte az Énekkar ta-nárelnökét névnapja alkalmából.

Máj. 8-án este Mécs Lászlót, az elszakított Felvidék lánglelkű költőjét üdvözölte lampionos sze-renáddal. 9 én pedig az Ifj. Köz-löny által rendezett irodalmi-dél-utánon szerepelt szép sikerrel a Kórus.

Nem történéhetett meg ez éven a Debreceni Kántussal való test-véri ölelkezés sem, amelynek most Patakon kellett volna végbe-menni nem tarthatta meg az Énekkar évi rendes hangverse-nyét sem. Nem a mi hibánk!

Most készül a Kórus a július első felére (2—16 ig) tervezett balatoni kirándulásra. Ez is olyan-forma nagy vállalkozás, mint az 1913 as erdélyi körút. Hogy fog e

úgy sikerülni, mint az? Még nem tudjuk. Nagy reménykedéssel vár-juk az indulás percét. Ha sikerül ez az út, akkor ez lesz ez év legszebb emléke s egész évi fá-radozásunk koronája. Adja Isten, hogy úgy legyen.

Az **Erdélyi Önképzőkör**, serdtőlő tehetségek, kicsiny rügyek eme bölcs gondozója, nagy, nemes elhatározások szeretett szülő-atyja ez évi munkáját a szept. 16-án tar-tott alakuló közgyűlésével kezdte meg, mely Harsányi István, a múlt évben megválasztott ifj.-elnök vezetése alatt folyt le. A titkár a következőképen alakult: titkár lett P. Horváth György, jegyző Harsányi László. Főkönyv-tárnokká Rác Istvánt, főpénztár-nokká Tóth Jenőt választotta meg a Kör. Pénztárnok lett Policsek László. Sakkbizottsági elnökké Cére Józsefet, sakkbizottsági ta-gokká Cserépi Gyulát, Mauks Györgyöt és Bellovits Miklóst, alkönyvtárnokká Hubay Kálmánt választotta meg a Kör. Tanár-elnöknek ez idén is Elekes Imre tanár urat kérte fel az Önképző-kör, ki már eddig 11 eszten-dőn át lelkiismeretesen és si-kerrel vezette a Kör működését. Volt 25 ülés, ebből 1 alakuló, 1 záró, 3 dísz, 20 rendes gyűlés. Az okt. 31-iki díszgyűlést Erdő-bényén tartotta meg a Kör. A gyűléseken elhangzott 32 szava-lat, 18 bírálat, 4 felolvasás, 14 szabadelőadás, 4 zenés szám, fel-olvasatott 4 novella és 4 vers. Rendezett a Kör ping pong és sakkversenyeket is. Pályatételek voltak a magyarból: „Az elsza-kított részek irodalma“ és „A XX. század magyar lírája“, történelem-ből: „Magyarország szerepe a nyugati műveltség védelmében“,

fizikából: „Az inga és alkalmazásai“, matematikából: „A másodfokú egyenlet és alkalmazásai“, német műfordításból pedig: Anasztasius Grün: „Officium Rákócziánum“. A pályatételekre, melyeket a szaktanár urak tűztek ki, nagy számmal érkeztek pályamunkák. Ez évben pályadíjat nyertek, vagy jutalomban részesültek: Harsányi István, P. Horváth György, Botos Ferenc, Policsék László, Nagy Barna és Képes Géza. A záró-ünnepély szavalatversenyén díjat nyertek: Mauks László, P. Horváth György és Horkay Barna. A jövő évre elnökké Harsányi Lászlót választotta meg a Kör.

Az „I. Rákóczi György Egyesület“ 1925—26. évi munkája is méltóképen sorakozhat az előbbiekhöz s például a következőknek, mint amely a munkakedv, Isten és hazaszeretet iránti lelkesedés, hitmélyítés és erő kifejtés jegyében folyt le. Az 1925 szept. 25 én tartott első rendes összejövetel óta kéthetenként pénteken d. u. tartotta gyűléseit, összesen 15-ször. A gyűléseken megjelent tagok száma 200 körül mozgott. Mély hitből fakadó imádságok, erősítő bibliamagyarázatok, lelkes szavalatok, szépirodalmi s tudományos felolvasások és szabad-előadások tették felejthetlenné a szokásos éneklések mellett nívós gyűléseit. A kitűzött pályatételekre is érkeztek be gondos odaadásról és szép tehetségről tanúskodó munkák. Nyertesek a következők: „A nagy reformátorok alapvető iratainak történeti ismertetése“ Tóth Lajos VI. o. t. „Isten létének bizonyága a történelemben“ Csathó József VIII. o. t. „Az igazi nagysághoz vezető utak“ Botos

Ferenc VII. o. t. „Sárospatak szerepe a reformáció szolgálatában“ Horkay Barna VII. o. t. „Emlékbeszéd a gályarabok szabadulásának 250. évfordulóján“ I. díj Cs. Szabó Béla VIII., II. díj Horváth György VIII. és Tóth Lajos VI. közösen. Vallásos vers: I. díj Mauks László VIII. o. t. II. díj Képes Géza VI. o. t. — Alkalmi vétel útján vett az Egylet 155 darab prof. ifjúsági és hazafias könyvet, megvetve az alapját egy később gyarapodó könyvtárnak. Az utódok dolga szárba szökkeneni az elhintett magvakat. A pénztár is szép maradvánnyal zárult. Következő évre választott elnök: Horkay Barna VII. o. t. A tisztikar, élén Bódy Dénes tanár-elnök úrral, fáradtságot nem ismerve lobogtatta az igazság eszméit. Az itt maradtak lássanak munkához hittel, reménységgel, az I. Rákóczi György Egyesületben tanulják megismerni az áldozat szentségét s a 400 éves „Alma Mater“ iránti örök szeretetet. Isten legyen velük! *M. L.*

A Kisosz kötelékébe tartozó „Rákóczi Sport Egylet“ életében ez évben mozgalmas élet volt. Ez az egyesület teljesen gyermek-egyesület, mivel csak ebben az esztendőben alakult és így munkásságát nem lehet összehasonlítani a mult esztendő munkásságával, de határozottan munkás és mozgalmas életet élt. Az alakuló közgyűlést októ. 16-án tartotta, melyen a tisztikar a következőképpen alakult meg: védnök Marton János közigazgató, díszelnök Csontos József gimn. ig., tanárelnök Kiss Elek tornatanár, ifj. elnök Kovács Zoltán VIII., alelnök Nagy Barna VII., titkár Horváth György VIII., pénztárnok

Policsek László VII., szertárnok Bartha Zoltán VIII., előtornász Erdélyi Mihály VIII., futball intéző Takáts Zoltán VIII. — Március 6—7-én Debrecenben megtartott kerületi tornász-versenyen a negyedik helyen végeztünk. Részt akartunk venni az újhelyi atlétikai viadalon, de a terminus összeesett a pünkösdi vakációval. Megrendeztük az osztályok közti futball bajnokságot. Az alsó osztály bajnoka a IV., a felsőosztály bajnoka a VIII. lett. A válogatott csapat ebben az évben gyengébben szerepelt, mint az előbbi esztendőkből. Ősszel megvertük a tanítóképző csapatát 5 : 1-re, de viszont tavasszal 1 : 0 vereséget szenvedtünk. Az egyes osztályoknak nyolc esetben adtunk engedélyt az újhelyi osztályokkal való mérkőzésre. Hétszer győztek egyszer eldöntetlen. Junius 20 án tartjuk meg a tornaegylet fennállásának 50 éves jubileumát, amikor nagy versenyt rendezünk. Az atlétikai szakosztályt felszereltük futócipővel és egyéb szükséges eszközökkel. Hathatósan támogatta egyletünket a mélybelátású ig. tanács, melyért fogadják e helyről hálás köszönetünket. Nagy területet kaptunk modern sporttelep felépítésére s a főiskola százmilliót, a Testnevelési Tanács pedig kétszázmilliót helyezett kilátásba. Az építkezést csak a következő évben fogják megkezdeni Isten segítse őket munkájukban.

A főiskolai 134. sz. Hegyaljai Erő cserkészcsapat ez iskola évi munkásságának alapjai egyfelől a múlt iskolaévben, másfelől az 1925. évi gödi nyári táborban

gyökereznek. Ez a munkaév csak fokozatos továbbépítése volt annak, amit még 1924 őszén megkezdettünk és amit minden évben kell, hogy magunk elé tűzzünk, t. i. a befelé mindig jobban elmélyülő, kifelé mindig fegyelmezettebb cserkészmunkának, illetve cserkészéletnek. A jó munka tehát ez idén is az őrsvezetők hordozták és az övék az érdem, hogy a még fiatal csapat ezévből odáig erősödött, hogy 40 cserkészzel résztvehet az Újpesti Nemzeti Nagytáborban. Hogy ez mit jelent egy minden anyagi támogatás nélkül álló csapatnál, azt csak az tudja, aki egyszer végigpróbálta; de minden akadály ellenére is elmegyünk nem csak azért, hogy versenyre menjünk a főiskola piros-kék színei mellett, hanem elsősorban azért, hogy ott, ahol az ország minden részéről és iskolájából egybegyűlnek a vezetők és vezetettek, ne hiányozzanak a Csonka Északelet diákjai sem és a sok magyar intézet közül ne hiányozzék a mi második édes anyánk a pataki Alma Mater sem, az az Alma Mater, amelynek lobogóját már száz évvel ezelőtt is lobogtatta az északi szél. Ez a mi legdrágább kötelességünk ebben a munkaévben! Hat őrsvezetők és vezetettek együtt 66-an dolgoztunk ez esztendőben: Benke Kálmán és Ráckevy Eötvös Sándor cserkészvezetők, valamint Csathó

József, Harsányi István, Kovács Zoltán, Rohoska Rudolf, Harsányi László és Egressy Lajos őrvezetők mind azon munkálkodtak, hogy az 1925—26. év munkája jó munka legyen. A szept. végén megkezdett munkaév okt. 6-án ért első állomásához, amikor fogadalomtétel és fogadalomújítás volt, míg nov. 28-án teás szeretet vendégséggel egybekötött táborzáró ünnepélyt tartottunk két színdarabbal. Ennek az ünnepélynek jövedelméből, de legfőképen a csapat tagjainak áldozatkészségéből bútoroztuk be immár véglegesen otthonunkat. A bútorozásnál az a szempont vezetett, hogy otthonunk elsősorban magyaros legyen, de ne hiányozzék abból a pataki eredetiség sem, amit a helybeli fazekas munkákról vett díszítésekkel igyekeztünk elérni. Március 21-én már az új hajlékban üdvözöltük a főiskola ven-

dégeit, a II-ik cserkészkerület 32 tisztjét, akik kerületi tisztgyűléstüket kollégiumunk falai között tartották. Márciusban újoncozás is volt és ugyancsak márciusban Perjéssy László segédtisztünk Rozványon tartott egy könyvkötő tanfolyamot az ottani leventék számára. Husvét óta készül a csapat 40 cserkésze az újpesti nemzeti nagytáborba, amelyet egy öt napos próbatábor fog megelőzni a Radvány-völgyben. Nem lenne teljes a jelentés, ha meg nem emlékezném a tulajdonképeni cserkész munkáról, amit az őrök végeztek, a hetenkénti vezetői megbeszélésekről és a mindennapos kis jamboree-ről, ahol naponta 6— $\frac{1}{2}$ 7-ig 24 cserkészünk tornagyakorlatokkal edzette testét. Mindezekért és a névtelenek meg nem említett munkájáért áldassék az Erő cserkészek fővezérének, a Jézus Krisztusnak neve!

Hirek.

A jövő évi szerkesztőség. A Főiskolai Ifjúsági Egylet, lapunk fentartó testülete jún. 10 én tartotta zárógyűlését. Közlönyünk évi szerkesztősége ekkor mondott le megbízásáról s ugyanez a gyűlés választotta meg a jövő évi szerkesztőséget, hogy szeptember első felében már ez adhassa ki a Közlöny jövő évi első számát. Az Egylet felelős szerkesztőnek *Horkay Lászlót* választotta meg, ki lapunknak ez éven társszerkesztője volt. Társszerkesztők lettek: *Béky Zoltán, Karászy Dezső és Harsányi László.* Gratulálunk az új szerkesztőségnek, utódainknak, dolgozzanak még több odaadással, kitartással, mint mi és kísérje Isten áldása az ő munkájuk által is a pataki diákokat.

Forgács Gyula pataki lelkész a konvent megbízásából Ravasz László és Antal Géza püspökökkel együtt résztvett a jún. 2—6 napjain Amsterdamban tartott belmissziói konferencián.

Lelkészbeiktatás. Mindig örömetölti el szívünket, valahányszor egy-egy vendiánkunk elhaladásáról adhatunk hírt. Közlönyünknek igaz barátját, *Benke Józsefet*, a hejőpapi gyülekezet ifjú lelkészét, május 30.-án iktatta be hivatalába Farkas István alsóborsodi esperes. A beiktatott lelkész I. Kor. 4: 1—2. versei alapján prédikált arról a hű sáfári elhivatásról és munkáról, amelynek egész

életét odaszentelte és amelynek élni akar a jövőben. A bensőséges és megható ünnepély részleteit nem közölhetjük, de a gyülekezet igazi, meleg ragaszkodását mutatta az ünnepély minden perce, amely hisszük, végig fogja kíséreni is életét. Az ünneplőkkel együtt ünnepeltünk mi is és Isten áldását kérjük munkájára.

Személyi hír. *Ujszászy Kálmán*, főiskolánk széniora, Közlönyünk főszerkesztője, a következő éven a skót szabad egyház stipendiumán Glasgowban folytatja tanulmányait.

Junius 4.

A trianoni gyásznap évfordulóján a város összes harangjainak zúgása közben szebben látszottak a Kollégium második emeleti ablakából a felvidéki hegyek Borsitól egész Ungvárig és többre figyelmeztettek, mint eddig. Mint az ország összes cserkészcsapatai, Főiskolánk cserkészei is bensőséges gyásznapot tartottak ezen a napon. Nem lehetne ez a nap a cserkészlet, vagy a magyar ifjúság napja az egész országban?

Főiskolánkban a pünköshti vakáció május 19—31-ig tartott. A 19 én tartott elekción az első diák *Erdélyi Zoltán IV. é. hh.* volt. Kolloquiumi idő az akadémián jún. 1-től 20-ig tartott. A gimnáziumban a vizsgák 16—20-ig tartottak, az évváró pedig 20-án volt. Az írásbeli érettségi 17, 18, 19. napjain volt, a szóbeli pedig jún. 22—26. között fog lefolyni. Érettségire 42 ifjú állott.

Szathmáry Béla dr. kir. bírósági aljegyző, főiskolánk utolsó jogászelnöke, e hó 10-én tartotta esküvőjét Patakon a ref. templomban Balázs Margit úrleánnyal. Gratulálunk!

Adomány. Zmeskál Zoltánné úrnő Főiskolánk nagykönyvtárának 2,000.000 koronát adományozott.

Jövő évre a gimnáziumi Erdélyi János Önképzőkör elnökéül *Harsányi László*t, az I. Rákóczi György-Egylet pedig *Horkay Barnát* választotta meg. Sok sikert kívánunk munkájukra.

A pataki theológus konferencia. Hirt adtunk olvasóinknak arról, hogy június hó végén a pataki theológusok az ország összes theológusai részére konferenciát rendeznek. A készülétek szépen folynak s mindenfelé nagy érdeklődés nyilvánul meg a konferencia iránt. Az egész konferencia rendje helyett itt egy pár szóval vázoljuk a menetét. 24-én, csütörtökön fognak érkezni a pesti, debreceni, kolozsvári és pápai theológusok városunkban és ismerkedő estélyen a Mudrány-teremben a Főiskola vendégei lesznek. 25-én, pénteken megkezdődnek az előadások a kollégium imatermében. A délelőtt folyamán *dr. Mátyás Ernő* „A megtérés pszichológiájáról“, *Döbrössy Lajos* pedig „A theológus élet elmélyítéséről“ fog előadni. Délután folyamán 3 előadás lesz, amelyek a theológusoknak a kisdíjak közti viszonyát és a theológusok anyagi helyzetét tárgyalják. Az előbbi *Horkay László*,

lapunk társszerkesztője adja elő, az utóbbit *Tukacs György* debreceni theológus. Délelőtt is, délután is szabad idő áll a résztvevők rendelkezésére, hogy a könyvtárat, várat s egyéb nevezetességeket megnézhessék. Szombaton a széphalmi Kazinczy mauzoleumot és az ujhelyi gyülekezetet keresik fel s előadásait is ott tartják meg. Széphalmon délelőtt *László Géza* a theológusok barátságát, *Csikész Sándor* egyet. ny. r. tanár pedig a theológusok továbbképzését adják elő. Délután Ujhelyben Sadhu Sundar Singről *Esze Tamás*, a modern technikának az egyházhoz való viszonyáról pedig *Perpéth Ferenc* fog értekezni. Előadások után vallásos délutánt rendeznek a templomban. Ellátásra a gyülekezet buzgó tagjai látják vendégül a theológusokat. Vasárnap a konferencia befejező napja lesz, amikor is a pataki templomban *dr. Vass Vince* pápai theol. tanár prédikál. Délután 4 órai kezdettel gazdag műsossal vallásos ünnepélyt adnak a pataki gyülekezetnek. A theológusokkal együtt számos egyházi vezetőszemélyiség is megigérte a konferencián való részvételt. A theológusok különben péntek és vasárnap napokon a pataki közönség szívesége folytán házaknál lesznek elhelyezve. Nagy reménykedéssel és várakozással nézünk a konferencia elé és örömkre szolgál, hogy falaink közt üdvö-

zölhetjük majd Nagymagyarország theologusait. Kivánjuk, hogy a jövő papsága gazdag tapasztalokat szerezzen körünkben ez alkalommal is.

Az igazgatótanács jún. 1.-én rendkívüli gyűlést tartott. Ennek határozata alapján a györgytarlói birtokból 600 holdnyi területet házi kezelésbe vesz át a Főiskola, a többi 40—50 holdas részletekben feles gazdálkodásban hasznosítja.

A püNKÖSTI legáción az ünnepek sorrendje így alakult: Putnok, Szerencs, Szikszó és Hejőpapi.

Kirándulók Patakon. Cholnoky Jenő dr. egyetemi ny. r. tanár jún. 5. én hallgatónak egy kis csapatával Patakon járt és itt megtekintették a Főiskola és a város nevezetességeit. A kiránduló csapat a Főiskola termeiben nyert szállást, vacsorán pedig a Főiskola tanári kara bankettet rendezett tiszteletükre.

A BodroGközi Tiszaszabályozó Társulat, melynek központja eddig Királyhelmecezen volt, székhelyét Patakra helyezte át. A Társaság épülete a jegyző-internátussal szemben épül.

Városunk egészséges irányú fejlődéséről tesz bizonyosságot a most épült kerámiai gyár, amely már a nyár folyamán üzembe lép. A gyár részvénytársaság s a pataki kaolin anyagot fogja feldolgozni.

A BodroGköz tősgyökeres magyar lakosságának eredeti művészetét mutatta az a két népművészeti kiállítás, mely ápr. és május hónapokban folyt le Cigándon. A kiállításon különösen a híres bodroGközi szőttesek kel-

tettek nagy feltűnést. A nagyszabású kiállításon a Néprajzi Társaság, Vármegye, Főiskolánk s a budapesti napilapok is képviseltették magukat. Közlönyünket Ujszászy Kálmán főszerkesztő képviselte. A kiállítás rendezése a BodroGköz derék tantestülete mellett Kántor Mihály és Móré Matild cigándi tanítók érdeme. A legnagyobb örömmel tölt el minket, hogy az a vidék, melynek városunk a természetes központja, a magyar kulturát eredeti népművészeti kiállításával is szolgálja. A jövőre vonatkozólag pedig találjon meghallgatást az a kérésünk, hogy alkalmasabb volna a kiállításokat Patakon rendezni. Egy-egy parányi téglák ezek az alkalmak a jövődő BodroGközi Muzeumához.

Konferenciák. A magyar diákság életének egyre nagyobb élénkülését jelzik a nyári konferenciák. E nyáron a Soli Deo Gloria ref. diákszövetség e nyáron 5 konferenciát rendez hazánk legszébb helyein: Aggteleken, Egerben, Diósgyőrött, Tatán és Poroszlón. A Magyar Ev. Ker. Diákszövetség pedig Tahiban és Balaton mellett tartja ez évi nyári konferenciáit. A sárospataki orsz. theologus konferencia lefolyását lapunk más helyén közöljük.

A testnevelési tanfolyam hallgatói ismét Patakra érkeztek, kedves változatosságot hozva városunk életébe. A hallgatók, akik

mind aktív tisztek, előadásait most is a Főiskola termeiben tartják Berthy László ezredes vezetésével.

Pataki Kalaúz címen értékes tájékoztató zsebkönyvet ír Harsányi István theol. tanár, főkönyvtárnok városunkról. A könyvecske elénk fogja tárni 1. a város, 2. a Rákóczi vár, 3. a Református Főiskola és intézményeinek, a híres könyvtár kincseinek, unikumainak, ritkaságainak, kodexeinek részletes ismertetését, a malomkőbányák, tanítóképző intézet stb. leírását, valamint Patak környékének természeti szépségeit, kiránduló helyeit fogja ismertetni. A könyv egyes részletei pataki hírlapokban jelentek meg. Megjelenése után ismertetésére vizsztatérünk.

A „**Sárospatak**“-tól vesszük át azt a hírt, hogy a kultuszminisztériummal tárgyalások folynak abban az ügyben, hogy Patakon a Bodrogköz gazdajeleme részére földműves iskolát állítsanak. A kérdést városunk lelkes képviselője *dr. Bessenyei Zénó* vetette fel. Ugyancsak az ő közbenjárására tett ígéretet a kultuszminiszter, hogy a főiskolai internátus felépítésére a legközelebbi költségvetésben oly összeget vesz fel, amely lehetővé teszi az internátus felépítését.

Az Erdélyi Önképzőkör és I. Rákóczy György Egylet ünnepélyes zárógyűlése ápr. 25-én volt az imateremben. A kedves ünnepélyen kerültek kiosztásra az egyletekben nyert pályadíjak, amik szép eredményt mutattak az évről.

Örömmel adunk hírt róla, hogy a theol. akadémián csaknem minden pályatételre érkezett pályamű, amelyek közül egy „Kazinczy Ferenc vallásos és filozófiai fel-fogása — szerzője Daranyi Lajos II. é. hh. — a M. Tud. Akadémiától nyert elismerést s 500.000 kor. jutalmat. Ezek a tények is igazolják theol. ifjúságunk lelkiismeretes, buzgó munkásságát.

Junius 20-án két kedves találkozó volt Főiskolánkban: az 50 éves találkozó 2 résztvevővel és a 25 éves találkozó 15—20 résztvevővel. Az emlékezés szentelje meg a találkozást!

Helyreigazítás. Hirt adtunk múlt számunkban Harsányi István theol. tanárnak, a Magyar Irodalomtörténeti Társaságban tartott felolvasásáról. Ebbe a hírünkbe 2 sajnálatos hiba csúcsolt be, amit itt javítunk ki. A Ráday-kódex nem a főiskolai könyvtár, hanem a bpesti theol. akadémia Ráday könyvtárának tulajdona, s Harsányi István nem Apáczairól, hanem Szenczi Molnár Albert grammatikájának előállási történetéről s egy Ráday Pálnak tulajdonított régi ének szerzőjéről tartott felolvasást.

A Leánykálvineum javára május 13 és 14-én vetített képes előadások voltak az imateremben. Ő és újszövetségi képeken kívül a magy. prot. egyházak története jelent meg vásznan a jelenlevők előtt.

Turisztika. Ha a pataki diákoknak külön turisztika rovatuk volna, szépen mutatná, hogy a pataki diák itt sok mindenen kívül meg-

tanúlja a természet szeretetét is. Patak gyönyörű környéke is készíti erre. A 134 sz. Hegyaljai Erő cserkészcsapatban napirenden vannak az egy-két napos kirándulások. A theológusok Pusztavára tettek szép kirándulást. Két theológusunk pedig a napokban az elszakított Felvidéken levő Izra-tó, Nagyszalánc és Kassa környékének természeti csodáit kereste fel. Valamikor a pataki diákok évenként testületileg eljártak ezekre a helyekre. Most azonban kevesebb szem is többet lát ott! A gimnázium tanulói tanáraik vezetése alatt két nagyobb tanulmányi kiránduláson voltak az utolsó hetekben. Május 15-én a három felső osztály 3 tanár vezetése alatt Széphalomra rándult ki az egykori pataki diák, a széphalmi vezér, Kazinczy sirjához. Meleg és bensőséges ünnepélyt tartottak, hogy halájukat ezzel is lerójják. Május 30-án pedig 24 gimn. alsó osztályú tanuló indult tanáraik vezetése alatt 4 napos kirándulásra. Putnokon Tóth Ede, szintén egykori pataki diák szülőháza előtt szép ünnepélyt tartottak, majd Aggtelekre mentek, hol a cseppkő-barlangot tekintették meg. Innen Egerbe röpitette őket a vonat s Cserépfalu, a Bükk rengetegein, Hámoron, Lillafüre-

den s Diósgyőrön keresztül jún. 2-án érkeztek vissza Patakra, fejlethetetlen áldásokkal gazdagodva a hosszú útban.

Konfirmációi ünnepély volt 13-án, Áldozócsütörtökön, Főiskolánk kiamtermében. A gimnázium IV. osztályából 28-an tettek vallást keresztyén hitükről és fogadalmat annak követésére. Délután a Mudrányteremben kedves szeretetvendégséget rendezett az összes konfirmáltak számára az egyház, Nt. Forgács Gyuláné vezetésével.

A szerencsi Rákóczi-ünnepély május 9-én folyt le a szerencsi Rákóczi vár udvarán imponzáns keretek között. A szépen sikerült ünnepélyen Patakról Nemcsik Endre III. é. hh. és Fehér István IV. é. t.j. szavaltak a tőlük megszokott lelkes interpretálással.

A Magyar Tud. Akadémia kéri mindazokat, akiknek birtokában van Kazinczy Ferenc levele, sziveskedjenek összegyűjtés végett beküldeni a M. T. A. főttkári hivatalához, vagy Harsányi István theol. tanárhoz (Sárospatak, Főiskola) mint a „Kazinczy levelezése pótkötetnek szerkesztőjéhez.

Irodalmi délutánunkon Komáromi Jánosnak felolvasott „Nagy legényke, kis leány“ c. elbeszélése a „Napkelet“ szépirod. lap júniusi számában jelent meg. Ugyancsak abban található Mécs Lászlónak „Tűz volt“ c. költeménye, melyet szintén itt szavalt először.

Szerkesztői üzenetek.

D. R. S. A kért ünnepélyen sem a Közlöny, sem a pataki diákság nem volt ott, így nem is éreztük feljogosítva magunkat arra, hogy ismertessük. Más lapokból pedig a Közlöny nem akar másolni. Mi eredeti, ifjú szívünkben akarunk adni, nem pedig napi híreket közölni. Tessék talán a hírlapokat elolvasni, vagy a rendőrséget megkérdezni, hátha ők többet tudnak mondani. Minket érdeklő kérdésekre örömmel válaszolunk.

Mi lesz velünk? Megmondta hajdani való jó Báthori István: Isten 3 dolgot tartott fenn magának: Semmiből teremteni, a jövődőt tudni és a lelkiismereten uralkodni. Mi is valljuk. Itt a feleletünk a jövőről!

Aki ott volt. 1. Mécs László meghívásának érdeme tisztán az ifjúságé. Ő levelezett vele s az egész ünnepélyt ő készítette elő. 2. Mi fontosabbnak tartjuk azt, hogy szépet és értékest adjunk. Közlönyünk a pataki ifjúság lapja, de szívesen közlünk értékes cikket másoktól is. Ha ilyen van, küldje bátran.

Diák. Ön, aki diák, tudhatja, hogy a diák ép olyan csodálatos személy, aki mindig költ, soha nincs pénze, mindig éhes és soha sem szomorú.

Tudják-e kedves Olvasóink, hogy az Ifjúsági Közlöny csupán csak előfizetésekből tartja fenn magát. Hozzájárult-e ehhez az Ön előfizetése? Vagy elvárja, hogy a diákok pótolják azt ki?

A 134 sz. Hegyaljai Erő cserkészcsapat tagjai ezúton is fogadják hálás köszönetünket a Közlöny egész évi hajtogatásáért.

Dr. K. F. Budapest. Köszönjük a cikket. A mi szívünkben is ez fakad fel a búcsú perceiben.

R. M. Zsolca. Nem jöttél el Patakra, pedig ígéréd. Kárpótlásul itt küldök Patak levegőjéből egy keveset. Az évzárónk 21-én volt, de nekem még azután jönnek a forró napok. 25-én abszolválok. A vizsgákhoz gratulálok. Szervusz.

F. P. Tibolddaróc. Nem rajtunk múlott, hogy a kötet nem jelenhetett meg. Szeptemberben, ha Isten éltet, a Közlöny veszi kezébe az ügyet. Megjelenése után küldjük.

Azokat a könyveket, amelyek lapzárta után érkeztek, szeptemberi számunk ismerteti. Szíves türelmet addig!

Mindazok, akik ebben az évben lapunkba írtak, olvasták, vagy szívükön viselték ennek a sorsát, fogadják szívből jövő köszönetét a távozó *Szerkesztőségnek.*

A nyári szünidőben mindennemű Közlöny-ügyben a Széniori Hivatal (Kolégium) keresendő meg. Jövő évre szánt cikkek, előfizetések is odaküldendők.

„Féljétek és dicsőítsétek az Istent!”

Jel. 14., 7.

Kiadja: a főiskolai Ifjúsági Egylet.

Kiadóhivatali főnök: Oláh István IV. é. lh.

Nyomatott a ref. főiskola könyvnyomdájában Sárospatakon.

Csicsery József
cserepkályhaüzeme

Sárospatak

mely Zemplénmegyében
a legrégebb és legnagyobb.
Alapított 1802-ben

Készít a sárospataki legfinomabb tűz-
álló kaolinnál a legújabb modern stíl-
ben és kivitelben mindenféle színben
és nagyságban cserepkályhákat, kan-
dallókat és takaréklúzhelyeket. - To-
vábbá ócska kályhajavítások, átra-
kások vidéken is gyorsan és pon-
tosan eszközöltnék

Kályháiért 10 évi jótállást vállalok!
Olcsó árak! Előzékeny kiszolgálás!

A m. kir. Koronaörtség szállítója!

Cím:

Csicsery József, kályhás
Sárospatak

Most jelent meg

KÁJEL ENDRE

A

Falu Politikája

című műve. Nélkülözhetetlen,
alapos útmutató mindenki szá-
mára, aki nem akar a jelszavas
politikai fogásoknak áldozatul
esni. Olvassa el mindenki, akit
érdekel a magyar falu és föld-
művelésünk sorsa.

Ára 18.750 korona.

Megrendelhető a szerzőnél:

Balatonendréd (Somogy megye)
és kiadóhivatalunk útján is.

Irodalmi szenzáció!!

Most jelent meg

Komáromi János

PATAKI DIÁKOK

című legújabb és legszebb regénye.

Ára, rendes könyvforgalomban, fűzve 70.000
s díszes vászonkötésben 98.000 K. Akik azonban
a „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“-re való hivat-
kozással a „Stádium“ könyvkiadó-vállalatnál
(Budapest, VI Rózsa-utca 111.) rendelik meg,
fűzve 50.000 és kötve 70.000 koronáért kapják.

**A „Pataki diákok“-nak ott kell lenni minden volt
pataki diák kezében!**

Fodrász-

és borbélymunkák legpontosabban eszközöletnek

Sárospatak.
a Patikaközszel szemben.

Dobozy István

*a diákság felkarolt borbély és fodrász-
mesterének modern műterében.*

Czeisler Izidor divatáruháza **Sárospatak**

Állandó raktár: férfi-, női- és gyermek-
harisnyák, zoknik, sapka, kalap, ernyők,
katonai cikkek, csipkék, rövid-, rőfös-
és kötöttárúk, férfi- és női fehérneműk.

Neumann Mór

Ajánlja dúsán felszerelt
illatszer-,
pipere-,
úri divat- és
szövött-áruit!

Szántó Mór és Társa Utóda

férfi-, tin- és gyermekruha nagyáruházai és uri divat termei

Főüzlet:

Sátoraljauhely

Fióközlet:

Sárospatak

Az előrehaladott téli időnyre való tekintettel árainkat **mélyen**
leszállítottuk! Szenzációs olcsó árban eladásra kerülnek: téli
bundák, bőrbekecsek, fekete télikapátók, doublé felöltők stb.

!! Tavaszi divatkülönlegességeink már megérkeztek !!

Tavaszi öltönyök, lusterek, raglánok, divat- és sport-
nadrágok, esőköpenyek, gyermekruhák, gyermekka-
bátok, legújabb divat szerint, meglepő olcsó árakban.

Férfi öltönyök már 500.000 koronától kaphatók !!

Uri divatujdonságok: Ingek, gallérok, nyakkendők,
kalap, sapka stb. szenzációs olcsó árakban!!

Óriási választék!

Legolcsóbb árak!